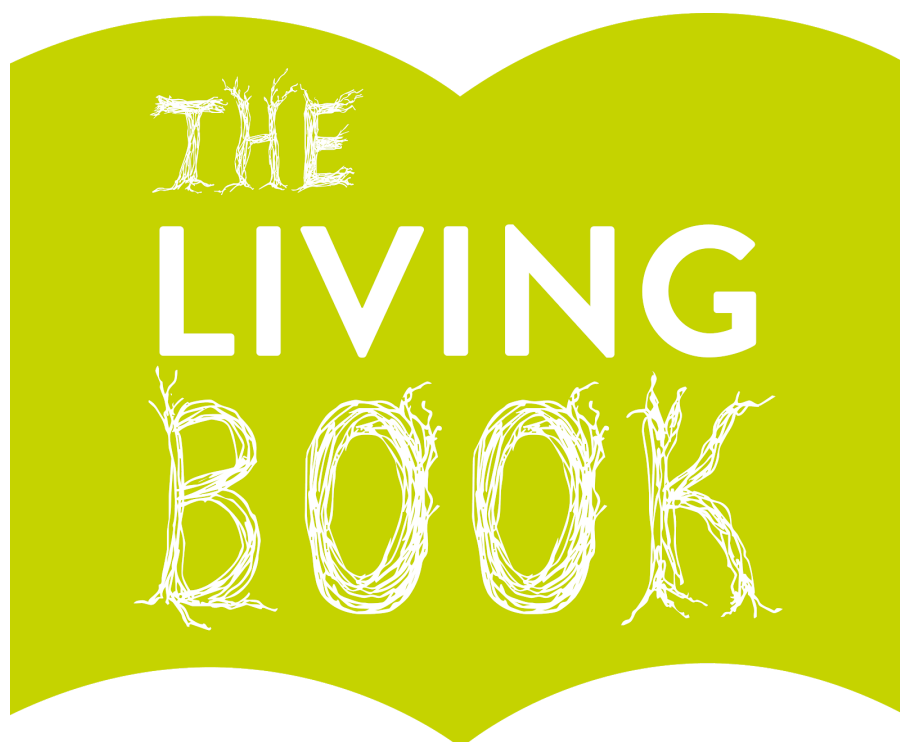

The Living Book - Ghid

Autor: Forum del Libro, cu contribuții de la parteneri

Versiune: august 2019

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Proiectul The Living Book (2016-1-CY01-KA201-017315) a fost finanțat cu sprijinul Comisiei Europene. Acest document reflectă opiniile autorului și Comisia nu poate fi făcută responsabilă pentru utilizarea informației conținute.

Cuprins

Partea întâi

Contextul Proiectului The Living Book

Competențele de lectură ale tinerilor în Europa

Cititorii tineri și mediul digital

Partea a doua - Metodologie

Trei piloni:

Activități offline, în clasă sau în grup

(a) Școala are o bibliotecă?

(b) Școala este prietenoasă pentru cititor și lectură?

(c) Elevii sunt implicați activ?

(d) Activitățile de lectură sunt considerate multidisciplinare?

(e) Dezbateri, flipped classroom/clasa inversată

(f) Grupuri de lectură - Lectură augmentată

(a) Ce este lectura augmentată?

(b) Lectură augmentată și cărți augmentate

(c) Citire augmentată ca explorare

(d) Citirea augmentată și mediul digital

(e) Exemple de activități de citire augmentată

(f) Scriere considerată lectură augmentată

(g) Lectură augmentată și drepturi de autor

Lectură socială

(a) Ce este lectura socială?

(b) Grupuri de lectură

(b1) Grupuri de lectură - Angajament

(b2) Grupuri de lectură - Alegerea cărții (cărților) și a participanților

(b3) Grupuri de lectură - Grupare

(b4) Grupuri de lectură - Spații

(b5) Grupuri de lectură - Citire augmentată

(b6) Grupuri de lectură - Gestionarea conversației

(b7) Grupuri de lectură - activități on-line

(c) Construirea unei comunități locale, naționale și transnaționale inclusive

Patru observații metodologice:

2.1 Diversitate de stiluri de lectură, interese, conținut, instrumente

2.2 Protejarea spațiilor și timpului de lectură

2.3 Lectură incluzivă: gestionarea inegalităților și nevoilor speciale de educație

(a) CES și proiectul The Living Book

(b) Informații de fond și literatură

(c) Terminologie: dezbateră

(d) CES și lectura augmentată

2.4 Rolul profesorilor și al părinților

(a) Profesorii

(b) Părinții

Partea a treia - Instrumente

Partea a patra - Comentarii și experiențe

OI - Liniile metodologice Living Book

Workshop: „Păcerea de a citi la școală în era digitală”

Pasul 1 Augmentarea lecturii prin materiale digitale specifice

Pasul 2

Alegerea temei

Grupul de lectură

Augmentarea lecturii utilizând TIC

Aplicații utile, instrumente

Feedback - focus grupuri, Sondaj de opinie

Partea I - Context

1. Competențele de lectură ale tinerilor în Europa

Performanțele slabe de lectură combinate cu un dezinteres general pentru lectură au consecințe pe termen lung atât pentru indivizi, cât și pentru societate. În societățile moderne, literația (termenul de "literacy" nu are încă corespondent în DEX, dar termenul de literație este din ce în ce mai utilizat în mediul academic) este considerată o competență de bază care permite cetățenilor să acționeze și să trăiască într-o lume complexă, să lucreze la niveluri de competențe superioare și să se bucure deplin de viață¹. Deoarece școlile sunt, de obicei, principalele instituții oficiale responsabile de dezvoltarea competenței de citire și literației, copiii care părăsesc școala cu performanțe reduse de lectură nu numai că sunt expuși riscului de excludere de pe piața muncii, dar sunt, de asemenea, excluși din învățământul continuu și din participarea deplină la o societate bazată pe cunoaștere, nu doar în domeniul științelor umaniste, ci chiar și în domeniile legate de știință și tehnologie. Printre datele disponibile, un exemplu clar este oferit de studiul din 2013 „Inegalități sociale în scoruri cognitive la vârsta de 16 ani”, realizat în Marea Britanie de UCL Institute of Education (IOE), care arată că accesul regulat la cărți între vârsta de 10 și 16 creează standarde înalte și la matematică (Sullivan și Brown, 2013²). Cititorii care întâmpină dificultăți de lectură, par să aibă, de asemenea, dificultăți grave în înțelegerea problemelor scrise de matematică, compromițând astfel șansele lor de a accesa domenii legate de Știință, Tehnologie, Inginerie și Matematică (STEM).

Recunoscând importanța lecturii, punctele de referință ale UE pentru educație și formare 2020 (ET 2020), stabilite în 2009, includeau atingerea a mai puțin de 15 la sută dintre tinerii de 15 ani cu slabe performanțe la lectură până în 2020, ca unul dintre obiectivele sale principale. În realitate, însă, în timp ce unele țări din UE au făcut progrese semnificative pentru îmbunătățirea performanțelor elevilor de citire, alte țări rămân în urmă. Procentul de performanțe scăzute în ceea ce privește citirea la nivelul UE a crescut în ultimii ani, de la 17,8% în 2012 la 19,7% în 2015, anulând toate progresele

¹ European Commission, Directorate-General for Education and Culture (2012). *EU High Level Group of Experts on Literacy: Final Report*. Retrieved from http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/policy/school/doc/literacy-report_en.pdf

² Sullivan, AS, & Brown, M. (2013). *Social inequalities in cognitive scores at age 16: The role of reading*. London: Institute of Education, Center for Longitudinal Studies Working Paper.

înregistrate începând cu 2009, când a fost și 19,5% (Comisia Europeană, 2016³). Conform ultimelor rezultate PISA (2015), aproximativ 50% din țările UE care au participat la studiu au avut o performanță semnificativ mai mică în competențele de bază, abilități de citit și matematică, în timp ce doar două (2) țări europene (Estonia și Finlanda) au fost incluse în primele 10 țări cotate la nivel global (Comisia UE, 2016). Rezultatele PISA 2018 vor fi disponibile din decembrie 2019.

În încercarea de a răspunde acestei provocări, proiectul Erasmus + / KA2 The Living Book - Augmenting Reading for Life (septembrie 2016-august 2019) a fost conceput cu scopul de a aborda slaba performanță a elevilor europeni cu vârste între 9-15 ani în ceea ce privește competențele de lectură. Consorțiul proiectului este format din nouă organizații partenere din șase țări diferite ale UE (Cipru, Estonia, Italia, România, Portugalia și Marea Britanie).

În majoritatea țărilor partenere, proporția persoanelor cu nivel scăzut al abilităților de lectură este în continuare dramatică: Cipru (35,6%), România (38,7%), Italia (21,0%) și Portugalia (18,8%). Grupurile cu performanțe reduse tind să fie formate din elevi proveniți din familii defavorizate socio-economic, cu părinți mai puțin educați și din medii de imigranți. Obiectivul general al proiectului este de a crește motivația acestor tineri de a citi și de a contribui practic la îndeplinirea obiectivului UE pentru 2020 de reducere a numărului de persoane cu abilități de lectură scăzute în țările partenere și în UE în general, stimulând în același timp un grup de alte competențe transversale cheie în rândul elevilor (de exemplu, abilitățile digitale, de a învăța să înveți, gândirea critică, abilitățile de cooperare). Proiectul Living Book propune să realizeze acest lucru prin dezvoltarea unei noi abordări pedagogice care combină activitățile offline care promovează competențele de lectură cu experiențele online de „augmentare virtuală” a unei cărți, precum și cu dinamica socială care conduce la crearea de comunități europene de tineri cititori "augmentați".

Proiectul Living Book se adresează profesorilor și părinților pentru a-i informa despre noile tehnologii care ar putea fi utilizate în școlile primare și gimnaziale pentru a spori experiența de lectură a elevilor cu conținut media bogat. Printr-o combinație de resurse educaționale deschise (OER), implicare în activități de învățare profesională și experimentare pilot, Living Book contribuie la consolidarea profilului și a competențelor profesorilor europeni din școli primare și secundare inferioare (vârste între 9 și 15 ani), încurajarea acestora să adopte practici inovatoare și să se ocupe de grupuri cu nevoi diverse, în special de elevi din medii defavorizate. Platforma Living Library sprijină activitățile proiectului oferind elevilor, părinților și profesorilor instrumente online pentru

³ European Commission, Directorate-General for Education and Culture (2016). *PISA 2015: EU performance and initial conclusions regarding education policies in Europe*. Available online: https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/pisa-2015-eu-policy-note_en.pdf

a îmbogăți experiența de citire cu conținut media bogat. O serie de instrumente OER (ghiduri descărcabile, videoclipuri, link-uri către instrumente) au fost integrate în această platformă multilingvă care pot fi folosite de elevi și profesori pentru a crea și edita conținuturi. Platforma găzduiește, de asemenea, o comunitate socială de „profesori augmentați” și „cititori augmentați” din toată Europa.

Documentul actual prezintă îndrumări metodologice pe care trebuie să le urmeze profesorii europeni (și alte părți interesate) pentru a implementa abordarea Living Book. Aceste linii metodologice, precum și cea mai mare parte a materialului și instrumentelor de instruire care au fost/ vor fi dezvoltate în contextul proiectului Living Book, tratează utilizarea lecturii augmentate ca strategie pentru stimularea interesului și dragostei pentru lectură în rândul elevilor și pentru a crea o punte de legătură între ecosistemele media tradiționale și cele digitale, dezvoltând astfel competențele legate de complexitatea vieții în ansamblu.

2. Competențele de citire ale tinerilor în Europa / “literacy”

Datele disponibile privind educația în rândul tinerilor din Europa arată o diferență clară și semnificativă între țările cu cele mai bune performanțe (mai ales nordul și vestul) și țările cu performanțe slabe (mai ales sudul și estul). Conform celui mai recent raport al OCDE-PISA (2015, elevii cu vârsta de 15 ani, scara de lectură PISA), există un decalaj de 94 de puncte între cea mai performantă țară europeană (Finlanda, scorul PISA 526) și cea mai slab performantă (Bulgaria, PISA punctaj la lectură 432).

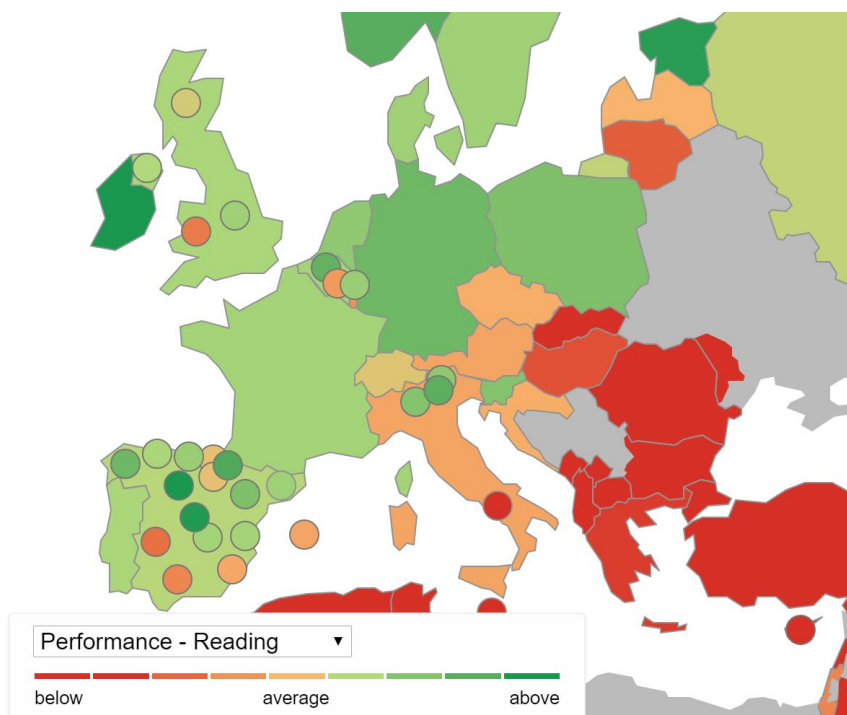

Fig. 1- Spectacole de lectură PISA, Europa. Sursa: PISA 2015

Între 2012 și 2015, scorul mediu european al competențelor lectură (literacy) a scăzut ușor de la 496 la 493. Și mai îngrijorător, decalajul dintre țările cu cele mai bune performanțe și cele cu cele mai scăzute pare să se extindă: tendința medie de trei ani pentru Finlanda prezintă o scădere de 5 puncte, dar tendința negativă este și mai îngrijorătoare în Ungaria (-12 puncte), Republica Slovacă (-12 puncte), Islanda (-9 puncte), Grecia (-8 puncte), Cipru (-6 puncte): toate țările care au fost deja sub media europeană în educație.

Conform PISA 2015, cele nouă țări europene cu o tendință pozitivă semnificativă (egală sau peste 5 puncte) de trei ani sunt Estonia (+9), Slovenia (+11), Germania (+6), Irlanda (+13), Norvegia (+5), Cehia (+5), Spania (+7), Luxemburg (+5), Croația (+5). Șase dintre ele însă, erau deja aproape sau peste media europeană în ceea ce privește educația.

În 2011, bazându-se pe rezultatele sondajelor PISA 2000-2009, documentul Eurydice *Teaching Reading in Europe: Contexts, Policies and Practices* a observat că „răspândirea decalajului la citire [decalajul dintre cele mai mari și cele mai mici scoruri] a scăzut ușor indicând o creștere a echității rezultatelor educaționale”. Din păcate, așa cum am văzut, sondajele PISA din 2009-2015 par să prezinte o inversare a acestei tendințe.

Acest lucru înseamnă că procesul de îmbunătățire a competențelor de lectură (corespunzător termenului de “literacy”) tinerilor în Europa și de a reduce decalajele între țări (și în interiorul țărilor) NU este o consecință simplă și directă a procesului de

integrare europeană: necesită noi politici și strategii comune, specifice, active și îndrăznețe. Proiectul Living Book își propune să ofere instrumente și metodologii care să poată contribui la soluționarea acestei provocări, ținând cont de celălalt factor semnificativ al ecuației: noul ecosistem digital care modelează mediul informațional și de învățare al noilor generații.

3. Cititorii tineri și mediul digital

Utilizarea mass-media digitale a modificat profund obiceiurile, comportamentele și ecosistemul informațional al tinerilor. Timpul petrecut on-line depășește timpul petrecut la vizionarea TV (date din Marea Britanie, [Ofcom Report 2016](#); rezultate similare în alte țări: [Germania](#), [Franța](#); în SUA, timpul petrecut online a depășit timpul petrecut în fața televizorului din 2009, în China din 2013); ar trebui adăugat că tinerii preferă noile formate TV la cerere și / sau on-line decât emisiile tradiționale. Timpul petrecut la citirea cărților este doar o fracțiune minusculă (date Eurobarometru) din timpul total petrecut on-line sau pe alte suporturi (inclusiv TV).

Totuși, acest lucru nu înseamnă că elevii noștri sunt produsul sau demonstrația unei mutații antropologice: nu există „homo sapiens digital”, iar conceptul de „nativ digital” nu este decât o metaforă (înșelătoare). Creierul nostru este rezultatul unei evoluții îndelungate, sunt dobândite competențe și obiceiuri legate de utilizarea mijloacelor digitale, la fel cum au fost competențele și obiceiurile legate de utilizarea mijloacelor tradiționale. Citirea este, de asemenea, o competență dobândită. Prin urmare, educația și învățarea rămân la fel de esențiale ca întotdeauna în formarea tuturor competențelor legate de utilizarea informațiilor, atât în formă tradițională, cât și în formă digitală.

Există, totuși, o diferență semnificativă între media tradițională și ecosistemul digital: în timp ce conținutul granular media tradițional și conținutul complex și structurat coexistă (cartea fiind principalul reprezentant al unui conținut complex, structurat), în cazul media digitală, de acum, conținutul granular și fragmentat prevalează în mare parte: complexitatea este adesea limitată la nivelul orizontal conectând conținutul granular (exemplificat de World Wide Web) și nu se extinde la nivelul vertical al conținutului structurat, coerent tematic.

Fragmentarea și granularitatea nu sunt însă trăsături esențiale ale ecosistemului digital: nici o caracteristică intrinsecă a codificării digitale nu necesită granularitate la nivel macro. Mai degrabă, ele sunt o caracteristică a ecosistemului digital așa cum este acum. Există motive pentru aceasta: noile posibilități deschise de complexitatea orizontală, prin utilizarea și integrarea sunetului, a videoclipurilor, a animațiilor, a legăturilor, a conținutului interactiv, necesită timp pentru a se adapta și sunt mai bine experimentate într-un mediu constituit din conținut granular de o complexitate verticală scăzută. La urma urmei, conținutul granular (contracte, tratate, scrisori ...) a caracterizat de

asemenea istoria timpurie a scrisului, în timp ce conținutul complex și vertical a fost o evoluție mult mai târzie. Practic, ecosistemul digital este încă prea tânăr pentru a se descurca foarte bine cu conținutul vertical foarte bine structurat și complex.

Lucrurile se schimbă totuși. Competențele legate de producerea, utilizarea, evaluarea și selectarea informațiilor digitale complexe (și nu doar orizontale) vor deveni din ce în ce mai importante în deceniile următoare. Noile generații se confruntă cu o provocare importantă: aceea de a (re) achiziționa competențele cerute de complexitatea (verticală, structurată), extinderea acestora de la ecosistemul tradițional la cel nou. (Re)cucerirea competențelor legate de complexitate este o necesitate educațională esențială - posibil cea mai importantă - pentru primele decenii ale noului mileniu.

Forma de carte este cea mai importantă dintre formatele tradiționale de informare complexă, atât în contexte narative, cât și în contexte argumentative. Aceasta explică de ce cărțile și lectura ar putea și ar trebui să aibă un rol esențial în eliminarea decalajului dintre mass-media tradițională și cea digitală. Cărțile augmentate și lectura augmentată (așa cum sunt definite ulterior în instrucțiuni) sunt cele două instrumente principale care pot fi utilizate pentru a elimina acest decalaj. Cărțile augmentate, totuși, necesită încă o muncă de dezvoltare substanțială (atât în dispozitivele de lectură cât și în formate). Îmbunătățirea citirii, dimpotrivă, este deja posibilă și practică pe scară largă.

Aceste linii directoare, precum și cea mai mare parte a conținutului și instrumentelor dezvoltate (și în curs de dezvoltare) în contextul proiectului Living Book, se referă la utilizarea lecturii augmentate ca strategie de stimulare a interesului și a dragostei pentru citire în rândul elevilor (cu vârste cuprinse 9-15ani) și pentru eliminarea decalajului dintre ecosistemele media tradiționale și cele digitale, consolidând astfel competențele legate de complexitate. Obiectivul nostru este de a conecta obiceiul de a citi conținutul textual complex cu mediul digital media și de instrumentele digitale de învățare deja folosite de elevi, permițându-le totodată libertatea de a alege mediul de citire preferat (hârtie sau digital).

O atenție deosebită va fi acordată conexiunii dintre citire și scriere, deoarece cele două activități sunt legate de aceeași necesitate educațională de bază a creșterii competențelor legate de complexitate. Mai mult, după cum vom vedea, scrierea este - și a fost întotdeauna - o componentă fundamentală a lecturii îmbunătățite. Cu toate acestea, scrierea nu va fi și nu ar trebui considerată drept singura componentă principală a citirii îmbunătățite: într-un mediu multi-codic bogat în surse media, audio, muzică, imagini, video, conținuturi interactive sunt toate relevante și utile, oferind multiple oportunități de a extinde experiența de lectură.

Partea a doua - Metodologie

1. Trei piloni:

1.1 Activități bazate pe linie, în clasă sau în grup

Școala este un mediu relațional de învățare, care nu se limitează la o locație specifică sau la mediul său fizic, dar este totuși adânc înrădăcinat în ea; toate datele disponibile arată că proiectarea și setarea eficientă a spațiilor de învățare fizică reprezintă un factor cheie în succesul învățării. Acest lucru este valabil și în încurajarea lecturii și a literației (literacy): „Aranjarea și organizarea fizică a unei clase pentru o lectură eficientă poate fi un instrument suport puternic sau un impediment neintenționat în procesul instruirii” (DR Reutzel și S. Clark, Organizarea sălii de clasă pentru o instruire eficientă în vederea dobândirii abilităților de lectură-Ghid de supraviețuire în „The Reading Professor” vol. 65 număr 2 p. 96-109).

Implementarea unor medii de învățare bogate, prietenoase pentru cititor este un obiectiv esențial al proiectului The Living Book și este necesar pentru implementarea strategiilor de citire augmentată. Lectura ar trebui să fie considerată o activitate de învățare fundamentală, iar proiectarea tuturor spațiilor de învățare, inclusiv cel fizic, ar trebui să țină seama de acest lucru. O reproiectare atentă a spațiilor școlare, orientată spre lectură este unul din primii pași care trebuie puși în aplicare.

Vă sugerăm să începeți cu următoarea listă de verificare:

(a) Școala are o bibliotecă?

Biblioteca școlară este un element cheie în proiectarea unei școli prietenoase pentru citit. Biblioteca școlară este mult mai mult decât un spațiu cu cărți: ar trebui să fie un agent care promovează cunoștințele de informare și activitățile orientate spre lectură, un centru de documentare și servicii, un mediu de învățare deschis pentru întreaga comunitate școlară (elevi, profesori, dar și familii și comunitate); un laborator în care coexistă și interacționează mediile tradiționale și mass-media digitală, un spațiu informal pentru învățare, pentru activități bazate pe interese și proiecte mai degrabă decât pe grupurile tradiționale din clasă.

Școlile care participă la Proiectul Living Book sunt încurajate să îmbunătățească și să redefinească biblioteca școlară existentă - sau să creeze o bibliotecă școlară dacă nu au una - în conformitate cu specificațiile din **Ghidul Bibliotecii Școlii IFLA**. Vă sugerăm să includeți în proiectarea sau re-proiectarea bibliotecii școlare o sală de întâlniri pentru grupuri de lectură și spații "soft" pentru lectură relaxată și lentă. Vă sugerăm să conectați biblioteca școlară la bibliotecile publice din apropiere. Vă sugerăm să aveți cel puțin un bibliotecar specializat pe personalul bibliotecii școlare și să oferiți formarea adecvată profesorilor implicați. Vă sugerăm să luați în considerare biblioteca școlară nu doar ca un bun, ci și ca agent activ în modelarea politicilor de învățare ale școlii. Numărul de cărți disponibile este mai puțin important decât calitatea spațiilor, a competențelor și a activităților.

(b) Școala este prietenoasă pentru cititor și lectură?

Activitățile de citire nu trebuie să se limiteze la clasă și la biblioteca școlii: toate spațiile școlii ar trebui să invite la lectură; standuri de cărți și spații cu sugestii de lectură ar putea fi amplasate pe coridoare și spații comune, audiobook-uri, precum și muzică și filme video - ar putea fi puse la dispoziție în sala de sport atunci când sunt folosite pentru practică individuală, cărți și ziare ar trebui să fie disponibile la cantină sau în spații de relaxare, spații de lectură și conversație ar trebui să fie incluse în proiectarea spațiilor școlare interne și externe etc.

(c) Elevii sunt implicați activ?

Elevii trebuie implicați activ în proiectarea sau re-proiectarea bibliotecii școlare și a tuturor spațiilor de învățare și lectură din școală, în alegerea conținutului lecturii și serviciilor, în alegerea și modelarea activităților legate de lectură și în monitorizarea rezultatelor acestora. Participarea la activitățile bazate pe grupuri ar trebui să se bazeze mai degrabă pe interese și alegere personală decât pe grupuri disciplinare sau clase preexistente.

(d) Activitățile de lectură sunt considerate multidisciplinare?

Adesea - și în mod eronat - se presupune că activitatea de promovare a lecturii în mediul școlar ar trebui să fie atribuită în principal (sau numai) profesorilor de limbă și

literatură. Nu este cazul: lectura este o activitate inerent multidisciplinară și poate fi la fel de importantă pentru știință, economie, artă figurativă, muzica, sport... Toți profesorii ar trebui să contribuie la modelarea politicilor școlare, activităților și serviciilor legate de citire, și literatura nu ar trebui considerată ca fiind singura, sau chiar cea mai bună lectură. Cartea "potrivită" pentru un anumit elev sau un anumit grup de elevi la un moment dat ar putea fi un roman, dar și un eseu, o carte de benzi desenate, o carte de poezie, o carte de artă, chiar o carte de gătit sau de grădinărit..

(e) Dezbateri, flipped classroom/clasă inversată

În timp ce conceptul de lectură îmbunătățită/augmentată, care va fi discutat în secțiunea următoare, este implementat mai bine într-un mediu bogat în mass-media și atunci când se utilizează conținut și instrumente online, există multe activități de zi cu zi, offline, de clasă sau de grup care ar trebui să includă lectura ca o componentă. Dintre acestea, o relevanță deosebită pentru orientările noastre sunt dezbaterile și activitățile tip Flipped classroom (clasă inversată)..

O dezbatere este o practică educațională bazată pe evaluarea diferitelor poziții pe un anumit subiect printr-o discuție ordonată, guvernată de reguli formale. De obicei, într-o dezbatere, două poziții opuse sunt apărute de două grupuri diferite de elevi. O dezbatere ar trebui să utilizeze întotdeauna și să declare autorități și motive pentru pozițiile și ideile care sunt apărute sau criticate; cărți și lucrări sunt printre conținuturile care ar trebui să fie incluse ca referință. Folosirea lor activă în dezbateri este utilă pentru a înțelege rolul-cheie pe care îl are conținutul scris în elaborarea cunoștințelor noastre și a interpretării noastre asupra lumii.

Clasa inversată / Flipped classroom este o strategie și o practică educațională bazată pe utilizarea conținutului "lecției" organizate, cum ar fi activitățile de acasă pentru elevi, diminuarea rolului lecțiilor tradiționale frontale în sala de clasă, permițând astfel activități de clasă axate pe învățarea colaborativă, dezbateri / discuții, lecții de laborator, producere de conținut. Trebuie subliniat că, în contextul unei săli de clasă, cărțile și conținutul scris nu ar trebui să dispară: dimpotrivă, acestea ar trebui să fie prezente - ca parte a conținutului lecției și ca referință, în formă tipărită și / sau digitală - atât în cadrul activităților din clasă, cât și acasă.

Activitățile de lectură tradiționale (sau mai puțin tradiționale) sau de grup, cum ar fi concursurile de lectură, jocurile de lectură, lectura cu voce tare, lectura tăcută, lectura dramatizată (de exemplu *Crazy Professor Reading*) sugestiile de carte, zilele de lectură sau săptămânile de lectură, lectura ghidată, întâlnirile cu autori, furnizorii de carte etc. pot, și ar trebui să coexiste cu o lectură îmbunătățită așa cum este descris în următoarea secțiune.

Liniile directoare ale proiectului Living Book nu înlocuiesc, ci integrează alte strategii posibile pentru încurajarea lecturii în mediul școlar.

(f) Grupuri de lectură

Grupurile de lectură reprezintă o componentă cheie a strategiei Proiectului *Living Book* și pot fi organizate sub formă de activități offline, mixte și online. Grupurile de lectură sunt contextul ideal pentru explorarea lecturii augmentate și se numără printre principalele instrumente pentru lectura socială. Acestea vor fi, așadar, discutate în detaliu, după ce ne vom ocupa de lectura îmbunătățită/augmentată, în secțiunea din Ghid dedicată lecturii sociale (partea a doua - secțiunea 1.3), iar platforma *Living Book* va include instrumente specifice pentru grupurile de lectură.

1.2 Lectură augmentată/ îmbunătățită

(a) Ce este citirea augmentată?

În sensul acestui Ghid, lectura augmentată este definită ca activitate de căutare, selectare, producție, organizare, descriere, reutilizare și remixare a oricărui tip de conținut (text, audio, video, interactiv ...), online sau offline, pentru a completa și consolida un anumit conținut de lectură, explorând conexiunile sale posibile cu alte texte, medii și conținuturi (dimensiunea intertextuală) și / sau cu experiența, interesele, ideile, căile de învățare și activitățile unui cititor unic sau unui grup de cititori (dimensiune experiențială și motivațională).

Într-o formulă alternativă oarecum mai simplă, citirea augmentată se bazează pe colectarea conținutului extern relevant și / sau producerea conținutului auto-reglementat (imagini, video, audio și muzică, alte texte ...), eventual remixând în mod creativ și original, și conectarea acestuia cu conținutul cărții (cărților) sau a textului/ textelor citite.

În sensul prezentelor orientări, expresia "lectură îmbunătățită" și expresia "lectură augmentată" sunt considerate sinonime. Augmentarea / îmbunătățirea sau creșterea lecturii NU ar trebui să fie confundată cu realitatea augmentată: lectura augmentată poate utiliza instrumentele de realitate augmentată ca una dintre (multe) căi posibile de a spori experiența de lectură, dar conceptul de realitate augmentată este mult mai larg.

(b) Lectură îmbunătățită și cărți îmbunătățite

Conceptul de lectură îmbunătățită (sau augmentată) ar trebui să fie atent diferențiat de (și poate fi mai bine înțeles prin contrastul cu) conceptul de cărți îmbunătățite (sau augmentate), explorate în principal în contextul editării digitale contemporane.

O carte îmbunătățită include materiale media bogate și eventual interactive ca parte a conținutului (de obicei digital) în sine. Prin urmare, conținutul îmbunătățit este selectat și furnizat de autor / editor.

Dimpotrivă, lectura îmbunătățită se bazează pe cercetarea, selecția, producția, remixarea independentă a conținutului realizată de către cititor, care poate îmbunătăți experiența de lectură prin explorarea referințelor și posibilităților date de text și / sau prin conectarea cu lumea experiențelor și interesele cititorului.

(c) Lectura îmbunătățită ca explorare

Conceptul nostru de lectură augmentată se bazează parțial pe ideea lui Louise Rosenblatt despre relația dintre cititor și text ca o "tranzacție", puternic dependentă de interesele individuale și parțial contingente, experiențele, cunoștințele, competențele și motivațiile cititorului (Louise M. Rosenblatt, **Literatura ca Explorare**, 1938, ediția a 5-a MLA 1995). Din acest punct de vedere, fiecare experiență de lectură este o "explorare" diferită a textului.

Natura și forma unei "tranzacții" individuale de citire între un anumit cititor și un text dat nu sunt (și nu ar trebui) pre-determinate de text sau de profesor, dar nu trebuie văzute ca fiind complet arbitrare: fiecare experiență de lectură este explorarea unui spațiu de posibilități care este deschis de interacțiunea dintre text, cititor și contextul de lectură.

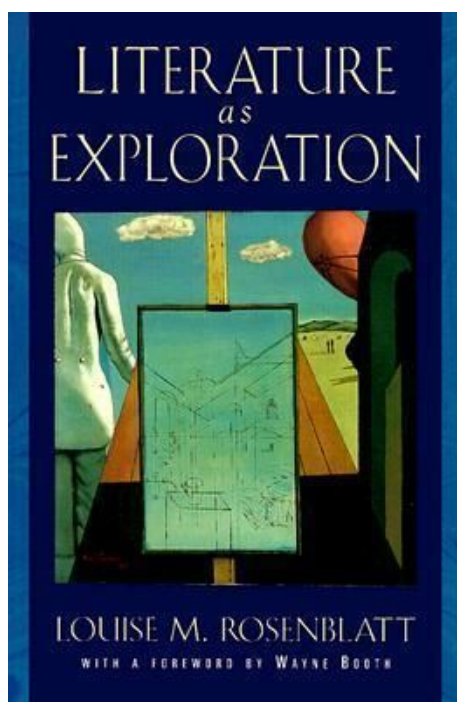

Fig. 2 – Louise M. Rosenblatt, *Literatura ca explorare*, 5-a ediția, MLA 1995

Augmentarea lecturii este o strategie (nu neapărat singura) care se bazează pe ideea citirii ca tranzacție și explorare; citirea intensivă ar trebui, prin urmare, considerată ca fiind puternic dependentă de interesele, motivațiile și experiențele cititorului (cititorilor), mai degrabă decât o activitate predominantă a profesorilor. Cu toate acestea, profesorul și comunitatea școlară joacă un rol fundamental în modelarea mediului cititor, a activităților implementate și a dimensiunii sociale a acestora, precum și în promovarea și recunoașterea lecturii augmentate ca practică utilă de învățare.

(d) Citirea augmentată și mediul digital

Ideea de lectură îmbunătățită/augmentată nu este una nouă: este la fel de veche ca citirea însăși, este omniprezentă și nu este strict limitată la mediul digital: fiecare experiență de lectură se referă la dimensiunea (interculturală) a textului citit și este legată de experiențele și interesele cititorului cu alte cărți și conținuturi, cu activități sociale și agenți. Îmbunătățirea lecturii este așadar o practică de lectură bine stabilită, iar majoritatea cititorilor vor înțelege semnificația sa fără a avea nevoie de nici o explicație "tehnică".

Cu toate acestea, având în vedere relevanța ecosistemului digital pentru cititorii mai tineri, conținutul digital online ar trebui să fie inclus în mod clar în domeniul îmbunătățirii lecturii și poate fi considerat chiar și principala sursă pentru un conținut relevant. Cea mai mare parte a cititorilor, nu numai a celor tineri, consideră că este

perfect natural să căutăm pe web imaginile locurilor sau obiectelor descrise în textul pe care îl citesc, informații despre evenimente și persoane menționate, opinii și comentarii ale altor cititori, textele citate, de asemenea, conținut video și audio relevante.

Metodologiile și instrumentele dezvoltate de Proiectul Living Book sunt concepute să îmbunătățească și să implementeze în mod sistematic ideea de lectură îmbunătățită într-un cadru educațional, asumând-și ecosistemul digital ca un mediu puternic atât pentru descoperirea / selecția, cât și pentru producția / remixarea unor conținuturi de lectură bogate în surse media. Platforma Living Library este concepută special pentru a oferi instrumente și exemple pentru activități de lectură îmbunătățite, parțial sau total, pe baza utilizării conținutului online și digital.

(e) Exemple de activități de citire îmbunătățite

Fig. 3 - Activități de citire augmentate: explorarea vizuală a intertextualității folosind povești Instagram și coduri QR. Cărțile și obiectele de pe masă sunt legate de cartea citită (pe standul de carte); barele de culoare ale sferei de plastic oferă o reprezentare vizuală a diferitelor dimensiuni ale cărții.

Câteva exemple:

- **Hărți:** elevii ar putea desena hărți ale locurilor sau mișcărilor personajelor din carte, folosind Google Maps sau alte instrumente de hartă și georeferențiere;
- **Cronologie:** elevii ar putea organiza o cronologie a principalelor evenimente descrise în carte sau a acțiunilor unui personaj sau un grup de personaje;
- **Coduri QR:** legate de cărți sau conținut on-line relevant; Codurile QR pot fi tipărite pe post-it și adăugate în paginile relevante ale cărții fizice;
- **Coperta:** elevii ar putea fi invitați să proiecteze o nouă copertă pentru carte, comparand eventual diferite ediții online; coperta ar putea fi, de asemenea, o copertă animată, 3D sau video;
- **Muzică sau playlist** pentru cartea;
- **Partitura Booktrailer;**
- **FanFiction:** texte utilizând FanFiction;
- **Haiku:** un haiku pentru fiecare personaj al cărții;
- Simulări de **marketing și social media;**
- **Billboard:** un desen și câteva cuvinte pentru promovarea cărții;
- **Instagram (și / sau Snapchat):** crearea unui cont dedicat cărții pe care elevii o citesc, astfel încât să poată posta și distribui fotografii și povestiri legate de aceasta;
- **Twitter:** reconstruirea cărții sub forma unei conversații pe twitter; Rezumate pe Twitter; Citire socială pe Twitter folosind aplicații precum Betwyll;

- **Padlet:** imagini și texte ar putea fi încărcate pe Padlet, o platformă de colaborare, la jumătatea distanței dintre un document și o pagină Web;
- **Modelare fizică sau 3D;**
- **Realitate augmentată sau virtuală.**

(f) Scrierea **Fan Fiction** considerată drept citire îmbunătățită

Citirea și scrierea sunt, prin natura lor, complementare și strict interconectate; sarcinile de scriere, cum ar fi rezumate sau recenzii, au fost în mod tradițional luate în considerare (și ar trebui să fie în continuare luate în considerare) ca o componentă importantă a practicilor de lectură școlare.

Cu toate acestea, mediul digital oferă oportunități noi și puternice pentru a explora legătura dintre citire și scriere și pentru a investiga numeroasele moduri posibile, prin care experiența de lectură poate fi îmbunătățită prin diferite tipuri de practici de scriere.

Printre acestea, **Fan Fiction (sau Fanfic)** merită o atenție specială și poate fi inclusă cu siguranță printre cele mai interesante și recomandate forme de lectură îmbunătățită.

Fan Fiction este activitatea de scriere a poveștilor bazate pe un anumit univers narativ (care poate fi bazat pe cărți, dar și bazat pe filme, seriale TV, benzi desenate ...) și conceput ca o posibilă urmare, integrare paralelă sau alternativă a dezvoltării poveștile originale (sau "canonice").

Fan Fiction este larg răspândită pe internet și practică în principal de fete și băieți (vârstă 11-17 ani). Textele produse sunt colectate în depozite specifice și / sau generaliste (cum ar fi fanfiction.net or archiveofourown.org) care de obicei oferă posibilitatea de a adăuga comentarii și recenzii. Universul Harry Potter are mai mult de un milion de povestiri fantastice. Chiar dacă se bazează în principal pe scriere, Fan Fiction poate fi (și adesea este) completat prin desen și / sau prin producerea de conținut video, audio sau muzică.

Fan Fiction oferă o oportunitate unică de a explora într-un mod ușor și stimulativ o serie de concepte literare complexe, cum ar fi canon, povestiri, lumi posibile (narrative), modalități alternative de povestire, dezvoltarea personajelor...; poate fi folosit atât pentru scrierea în colaborare, cât și pentru concursurile de scris; este un mediu perfect pentru introducerea evaluării de la egal la egal și a îndrumării de la egal la egal, iar ideea de a "publica" o poveste oferă, de obicei, o satisfacție de sine.

(g) Augmentarea lecturii și dreptul de autor

Din păcate, dreptul de autor este o problemă complexă și uneori descurajanta, în care ar putea fi necesar să se țină seama atât de legislația europeană, cât și de cea națională. Cu toate acestea, este clar că, în forma sa actuală, legislația privind drepturile de autor poate împiedica adesea serios activitățile de învățare și de predare, în special atunci când include remixarea conținutului sau refolosirea conținutului (cum este cazul lecturii îmbunătățite). Necesitatea unei reglementări mai simple a legislației europene și a unor excepții educaționale bine concepute a fost adesea subliniată și reafirmată aici.

Având în vedere natura complexă a problemei, orice încercare de a rezuma reglementările privind drepturile de autor și comportamentele sugerate ar submina însăși natura orientărilor noastre. Ceea ce se poate face aici este doar sublinierea relevanței de a lua în considerare cu atenție reglementările privind drepturile de autor și problemele legate de drepturile de autor în planificarea activităților de lectură augmentată. Pentru o discuție mai detaliată, vă propunem următoarele documente: [Asociația Bibliotecilor Europene de Cercetare, Limitările și excepțiile din legislația UE privind drepturile de autor pentru biblioteci, instituții educaționale și de cercetare: un ghid de bază](#), octombrie 2016, și Teresa Nobre, [Drepturi de autor și educație în Europa: 15 cazuri de zi cu zi în 15 țări](#), publicate de Communia - Fundațiile pentru o Societate Deschisă, aprilie 2017.

NB Având în vedere perioada de elaborare, această versiune a Ghidului nu a putut ține cont de noua directivă europeană privind drepturile de autor aprobată de Parlamentul European în martie 2019 și, mai precis, de noile dispoziții privind excepția educației, incluse la articolul 4 din nouă normă. Profesorii și bibliotecarii școlii sunt încurajați să achiziționeze din surse fiabile informații suplimentare și sfaturi în acest sens.

1.3 Lectura socială

(a) Ce este lectura socială?

Lectura este o combinație interesantă a comportamentelor individuale și sociale: în timp ce actul lecturii în sine este în mare parte individual și necesită (cum vom vedea) spații și timpuri protejate, lectura este o practică socială care necesită și provoacă interacțiuni sociale: textele pe care le citim sunt de obicei scrise de alții, sunt produse, distribuite și selectate într-un context social (adesea alegem ce să citim pe baza sugestiilor și

recenziilor), iar ceea ce citim este apoi discutat, re-elaborat și utilizat într-un context social.

Dimensiunea socială a citirii este o componentă esențială a oricărei strategii de promovare și îmbunătățire a practicii citirii, cu atât mai mult în mediile de învățare socială, cum ar fi școlile. Proiectul Living Book recunoaște ideea lecturii (și a lecturii avansate) ca o practică socială și presupune că este o parte esențială a metodologiei sale cu scopul de a oferi strategii și instrumente pentru a explora și a îmbunătăți dimensiunea socială a lecturii.

În ecosistemul digital, ideea lecturii sociale este adesea conectată cu utilizarea instrumentelor și a platformelor de citire socială online, permițând o discuție în colaborare și o revizuire a conținutului citit; platformele sociale de lectură se bazează, de obicei, pe crearea de profiluri de utilizatori, prin conectarea lor în rețelele sociale (în special prin intermediul unei relații de "prietenie") și pe o serie de instrumente online (cum ar fi forumuri, recenzii și comentarii) oferite utilizatorilor pentru a produce conținut legat de lectură.

Un aspect semnificativ al lecturii sociale este reprezentat de sugestiile de citire. În ecosistemul digital, sugestiile de citire sunt adesea rezultatul algoritmilor de filtrare colaborativă, pe baza profilului utilizatorilor și a comportamentelor utilizatorilor în cadrul platformei. Practic, un algoritm de filtrare colaborativă sugerează cărți similare celor pe care cititorul le-a citit și i-au plăcut, precum și celor citite și plăcute de alți utilizatori cu profiluri "similare". În timp ce filtrarea colaborativă este folosită pe scară largă de comercianții cu amănuntul online, nu este singura modalitate posibilă de a produce sugestii de lectură. Practica lecturii îmbunătățite ar putea oferi modalități alternative de a produce sugestii de lectură (în principal prin explorarea intertextualității și prin conectarea în mod coerent a cărții la alte conținuturi relevante) și promovează schimbul lor în mediile sociale de citire.

Proiectul Living Book recunoaște interesul pentru instrumentele sociale de lectură și de aceea a dezvoltat platforma *Living Library / Bibioteca vie*. Platforma *Living Library* nu este, evident, singurul instrument util sau disponibil în acest domeniu și nu intenționăm să sugerăm utilizarea platformei noastre. Dimpotrivă, sugerăm cercetarea activă, evaluarea și selectarea altor instrumente și / sau platforme în funcție de interesele, competențele, obiectivele și activitățile implicate în fiecare proiect de lectură. În afara platformei *Living Library*, însă, nu susținem și nu recomandăm niciun instrument sau platformă specifică: mai degrabă, sugerăm metodologii și activități care ar putea (sau nu) să utilizeze instrumente și platforme diferite și specifice în funcție de alegerile, preferințele și interesele participanților.

Printre practicile și metodologiile de lectură socială susținute de proiectul Living Book, implementarea grupurilor de lectură are o relevanță specială. Grupurile de

lectură sunt considerate de acest proiect drept contextul ideal pentru o lectură socială augmentată.

(b) Grupuri de lectură

În mod tradițional, un grup de lectură sau un club de carte este un grup de oameni care decid să împărtășească plăcerea de a citi și a se întâlni la ore prestabilite pentru a discuta despre una sau mai multe cărți pe care le-au selectat și le-au citit. Problemele organizaționale se reduc, în esență, la găsirea unui timp convenabil pentru toți și la alegerea criteriilor de alegere a cărții pentru citire.

Într-un grup de lectură adresat elevilor, imaginea este de obicei foarte diferită. În cele mai multe cazuri, fetele și băieții se alătură grupului nu după ce au luat o decizie complet autonomă, ci pentru că grupul se încadrează în activitățile școlare. Prin urmare, gradul lor de implicare, precum și abilitățile lor de citire, pot fi extrem de variabile. Dar "obiectivul este simplu: interacționarea elevilor cu un text comun într-un mod atât de interesant și antrenant" (Molly Matheny, *One Size Does Not Fit All: Increasing Student Engagement through Book Clubs / O singură dimensiune nu se potrivește tuturor: stimularea implicării elevilor prin intermediul cluburilor de carte*⁴). În mod ideal, într-un mediu școlar prietenos lecturii, elevii ar trebui să perceapă grupul de lectură ca o activitate voluntară, plăcută și în mare măsură auto-organizată. Participarea la grupurile de lectură poate și ar trebui să fie încurajată și ar putea fi chiar recompensată, dar nu ar trebui niciodată percepută ca fiind obligatorie.

Grupul de lectură este o comunitate: "Crearea de sens împreună va obliga străinii să se conecteze. Vom dezvălui punctele forte, vor expune punctele slabe și vom deveni mai puternici pe măsură ce construim o comunitate de cititori" (Cris Tovani, *I Read It, But I Don't Get It / Citesc, dar nu înțeleg*⁵). "Marea virtute a proiectelor colective de lectură este că ne dau ocazia să lucrăm împreună, să ne atingem scopurile pe care le credem prea greu de atins atunci când lucrăm singuri" (#OccupyGaddis, Lee Konstantinou⁶).

⁴ Molly Matheny, *One Size Does Not Fit All: Increasing Student Engagement through Book Clubs*, Wisconsin English Journal Volume 53, Number 2 Fall 2011, on-line at <http://journals.sfu.ca/uwmadison/index.php/wej/article/viewFile/414/480>

⁵ Cris Tovani, *I Read It, But I Don't Get It*, Portland, Main: Stenhouse Publishers, 2000.

⁶ Lee Konstantinou, #OccupyGaddis Begins, post in the blog *The Habit of Tlön*, June 15, 2012, on-line at <https://www.leekonstantinou.com/2012/06/15/occupygaddis-begins/>.

Înainte de a forma un grup, este util să plănuim și să discutăm cu elevii forma lui precum și activitățile principale. Câteva aspecte pe care profesorii și bibliotecarii ar trebui să le ia în considerare ar fi:

- Cum motivez elevii să se alăture grupului?
- Alegerea cărții/cărților...
- ...și a participanților
- Experiența de lectură: unde, când, cum
- Lectura îmbunătățită ca stimul pentru implicare
- Managementul discuțiilor

(b1) Grupuri de lectură - Implicare

Chiar și cititorii reticenți pot fi atrași dacă pot spune ce gândesc și opiniile lor sunt respectate. O conversație despre experiențele de lectură ale elevilor, obiceiurile lor diferite și preferințele lor pot / ar putea fi un bun punct de plecare. Elevii ar trebui să fie implicați în crearea și gestionarea grupului de lectură de la început; ei ar trebui să spună ceea ce așteaptă de la grupul de lectură și să dea sugestii. Elevii care sunt cei mai activi pot face sugestii despre cum să îi implice mai bine pe cei mai reticenți. Atunci când este dificil să implici direct cititorii, aceștia se pot implica și indirect: de ex. "Vrem să facem un videoclip (o piesă de teatru, o carte de benzi desenate, o promovare de carte, o animație 3D ...) bazată pe această carte: să citim cartea împreună pentru a putea discuta ce ar trebui să fie în scenariu și să definim liniile de acțiune".

(b2) Grupurile de lectură - Alegerea cărții (cărților) și a participanților

Alegerea unei cărți care "se potrivește tuturor" nu este ușoară. Din acest motiv, elevii ar trebui să fie implicați în alegerea cărții (cărților) de citit de la început. Grupurile de lectură ar trebui să se bazeze pe interese și pe alegerea liberă, nu pe decizii pre-aranjate. Prin urmare, grupurile de lectură pot (și ar trebui) să includă elevi interesați din diferite clase și - într-un interval rezonabil - chiar de diferite vârste. Grupurile de lectură bazate pe lectură în clasă sunt, desigur, posibile, dar ele sunt de obicei mai puțin eficiente decât grupurile de lectură transversale bazate pe interese.

Profesorii și elevii ar trebui să selecteze împreună câteva cărți (care nu aparțin neapărat aceluiași gen), din care să aleagă cele pe care să le citească; în timpul procesului de selecție ar trebui să le vadă (ca și cărți fizice și / sau în format digital și / sau prin intermediul fișelor de sinteză care ar trebui să includă întotdeauna coperta). Dacă este posibil, puteți citi, de asemenea, cu voce tare două sau trei pagini din fiecare dintre ele. Citirea cu voce tare a unei povești și stimularea unei discuții despre aceasta este cel mai

bun mod de a arăta în practică ce este un club de carte și pregătește elevii să facă alegerea cărții care va fi citită. Nu este necesar să restrângem domeniul grupului de lectură doar la narațiuni sau literatură: grupurile de lectură pot discuta ficțiune și nonficțiune, romane grafice, audiobook-uri...

În discutarea posibilelor alegeri, pot fi făcute noi sugestii. O discuție comună despre diferitele opțiuni posibile ar putea duce la alegerea unei cărți unice care să fie citită împreună sau a două sau mai multe cărți care să fie citite în diferite grupuri de lectură. Dacă o carte are un sprijin puternic în discuție, este întotdeauna înțelept să verificați dacă este posibil să identificați un număr suficient de elevi interesați pentru a organiza un anumit grup de lectură despre acest subiect.

La sfârșitul discuției și numai după ce toată lumea și-a exprimat opinia, este posibil să se decidă ce carte (cărți) să fie citită fie prin ajungerea la un acord, fie prin vot (în acest caz, inclusiv o a doua alegere).

Procesul de alegere a cărții (cărților) de citit poate avea loc fie în școală (în mod ideal, în biblioteca școlii), fie online, folosind instrumente de decizie argumentative, cum ar fi Tricider, un instrument online gratuit care oferă participanților posibilitatea de a adăuga argumente pro și contra diferitelor alternative înainte de a vota (iată modul în care am folosit Tricider în grupul nostru de testare: <http://www.tricider.com/brainstorming/3BP0rbiKoaN>).

(b3) Grupuri de lectură - Grupare

Pentru a avea discuții bune, în cazul în care fiecare membru al clubului de cărți poate să-și spună cuvântul, este de preferat ca numărul participanților să nu depășească 8/10.

În principiu, gruparea ar trebui să se bazeze pe interes și alegere voluntară, nu pe abilități omogene.

Implicarea poate fi îmbunătățită dacă elevii au roluri diferite în grupul lor (de exemplu, fiecare elev "urmează" un alt personaj îndeaproape). Unul dintre participanți (sau mai mulți participanți) trebuie să păstreze "jurnalul de lectură" (sau "jurnalul") al grupului. Profesorii ar trebui să ghideze, dar să nu impună aceste alegeri.

(b4) Grupuri de lectură - Spații

Deși scopul unui club de carte într-o școală este interacțiunea elevilor în jurul unei cărți, experiența de lectură este solitară și necesită un timp dedicat și un mediu liniștit. Elevii ar trebui să fie conștienți de această necesitate și ar trebui să fie sprijiniți de școală în găsirea unor astfel de spații.

Spațiile pentru întâlnirile grupurilor de lectură ar trebui să fie confortabile, bine luminate, organizate în mod circular și participativ; aceștia ar trebui să ofere un computer cu o proiecție video sau o tablă interactivă și o conexiune la internet Wi-Fi, permițând o căutare colaborativă online a datelor și a materialelor relevante.

"Aranjamentul fizic și organizarea unei săli de clasă [și, în general, a spațiilor școlare, inclusiv a bibliotecii școlare] pot fi puternice și stimulative în vederea dezvoltării eficiente a abilităților de lectură" (Ray Reutzel, Sarah Clark, *Organizing literacy classrooms for effective instruction* / *Organizarea eficientă a sălilor de clasă pentru dezvoltarea abilităților de lectură*⁷)

(b5) Grupuri de lectură - Îmbunătățirea lecturii

Sarcinile unui grup de lectură nu ar trebui să fie niciodată obligatorii și ar trebui alese într-un mod colaborativ; atât elevii, cât și profesorii ar putea sugera o varietate de activități, atât offline, cât și online pentru a stimula implicarea și pentru a pregăti discuții colective.

Îmbunătățirea lecturii este sugerată de proiectul Living Book ca o strategie cheie în organizarea activităților de lectură în grup. Strategiile și exemplele de lectură îmbunătățită discutate în secțiunea (ii) a Ghidului pot fi aplicate în cadrul grupurilor de lectură.

Citirea cu voce tare sau dramatizarea secțiunilor sau a unor pasaje de text poate fi o strategie ulterioară utilă pentru stimularea implicării. Citirea cu voce tare a elevilor de toate vârstele, inclusiv a adolescenților, este o parte vitală a oricărui program de lectură bun. Este plăcut, stimulează interesul, imaginația și limba și expune elevii la bucuria lecturii ". (*Strategii de implicare a elevilor în calitate de cititori*, Biblioteca Națională, Noua Zeelandă⁸)

⁷ Ray Reutzel, Sarah Clark, *Organizing literacy classrooms for effective instruction*, în [The Reading Teacher](#) 65(2):96 - 109 · October 2011.

⁸ On-line at <https://natlib.govt.nz/schools/reading-engagement/strategies-to-engage-students-as-readers>.

(b6) Grupuri de lectură - Managementul conversației

Înainte de a începe discuția despre carte, elevii și, în mod special, cititorii timizi și reticenți, ar putea fi destinși prin participarea la o conversație relaxată, concentrându-se asupra activităților de citire îmbunătățite și nu doar asupra citirii în sine.

Profesorii pot decide dacă să modereze discuția sau să aibă mai bine un elev ca moderator (cu rotația acestui rol). În orice caz, factorul cheie pentru succesul unei discuții este respectul: moderatorii nu trebuie să fie judecători, elevii ar trebui să asculte alte opinii fără a întrerupe.

Discuțiile ar putea include, de asemenea, sesiuni specifice organizate ca o dezbatere (elevi cărora le-a plăcut cartea pe care o citesc versus elevi care nu le-a plăcut, sau elevi care preferă un personaj altuia sau ...); totuși, dezbaterile funcționează mai bine după o discuție generală liberă despre carte.

.

(b7) Grupuri de lectură - Activități on-line

În timp ce lectura îmbunătățită necesită, de obicei, activități online, grupul de lectură se poate baza pe întâlniri fizice tradiționale. Cu toate acestea, vă sugerăm să utilizați platforma Living Library ca instrument suport chiar și cu grupurile tradiționale de lectură.

Desigur, este posibilă utilizarea mediului online într-un mod mai puternic și mai larg, prin organizarea tuturor sau a majorității activităților de grup online. În acest caz, întâlnirile online (utilizând instrumente cum ar fi o sală de clasă virtuală sau un centru de întâlniri online sau chiar prin Skype sau Hangouts Google) pot înlocui întâlnirile fizice, iar activitățile de lectură îmbunătățite se pot baza pe utilizarea a platformei Living Library și / sau a sistemelor de management al învățării, cum ar fi Moodle.

(c) Construirea unei comunități locale, naționale și transnaționale incluzive

Metodologiile și instrumentele identificate de proiectul Living Book pot fi aplicate, așa cum am făcut până acum, la nivelul unei școli, dar putem, de asemenea (și ar

trebui) să fie luate în considerare într-o dimensiune mai largă, ca modalitate de promovare a activităților colaborative între:

- ◆ școli diferite, din aceeași sau din diferite țări,
- ◆ scolile și comunitățile locale (de exemplu, bibliotecile locale).

În cazul proiectelor de lectură la nivel local, național sau transnațional, grupurile de lectură și lectura îmbunătățită pot utiliza platforma Living Library și, dacă este necesar, și alte instrumente tip cloud, așa cum s-a sugerat mai sus.

2. Patru observații metodologice:

2.1 Permiterea unei pluralități de stiluri, interese, conținuturi, dispozitive

Metodologia proiectului Living Book presupune că experiența de lectură este o tranzacție între contextul cititorului, textul și lectura care poate fi facilitată, dar care nu poate și nu ar trebui să fie predeterminată sau orientată.

Aceasta înseamnă că:

- a. Proiectul *Living Book* nu oferă și nu va sugera citirea unor cărți specifice (în timp ce unele dintre instrumentele oferite de platforma Living Library vor contribui la îmbunătățirea calității negocierii și a procesului de alegere, în special în contextul lecturii în grup). **Alegerea cărților și a conținutului care trebuie citit, atât individual, cât și în cadrul grupurilor de lectură, ar trebui să fie mereu bazată pe cititor și pe interesele, preferințele și motivațiile cititorilor.** Profesorul poate și trebuie să fie un facilitator în procesul de alegere, dar nu și agentul său unic sau principal.
- b. acest lucru este valabil și pentru alegerea unor genuri sau criterii literare specifice: în timp ce criteriile literare au rolul de a modela programa unui curs și de a sugera / solicita ca anumiți autori sau cărți să fie studiate și / sau citite, proiectul în sine nu are niciun criteriu specific și nu oferă sau nu sugerează nici o judecată bazată pe valoare referitoare la diferite tipuri de lecturi.
- c. Acest lucru înseamnă că planurile de lecție produse de proiect trebuie văzute ca fiind posibile, deși validate și aprobate, modele pentru organizarea conținutului și activităților legate de lectura (îmbunătățită), NU ca sugestii de lectură sau ca recomandări ale cărților sau activităților specifice.
- d. În timp ce Proiectul *Living Book* recunoaște și aprobă relevanța cărții ca un format extrem de eficient pentru un conținut narativ sau argumentativ

complex și structurat și recomandă utilizarea cărților (fie tipărite, fie digitale) ca o componentă cheie a proiectului (intensificat), NU presupune că toate activitățile ar trebui să se bazeze pe citirea cărților: pot fi explorate și alte tipuri de conținut și formate (articole, articole online, bloguri sau site-uri web), în funcție de interesele și preferințele cititorului (cititorilor).

- e. Proiectul *Living Book* nu aprobă un anumit stil de lectură, recunoscând pluralitatea stilurilor de lectură practicate de cititori și nu susține nici un format special de lectură sau un dispozitiv de citire: fiecare cititor ar trebui să fie liber să aleagă stilul, formatul sau dispozitivul de citire care se potrivește cel mai bine nevoilor sale. Aceasta înseamnă că proiectul este strict neutru în ceea ce privește alegerea citirii pe hârtie sau pe dispozitivele digitale de citire. Acest lucru înseamnă, de asemenea, că școlile și bibliotecile școlare sunt încurajate să ofere o pluralitate de dispozitive și locuri de lectură, pentru a se potrivi mai bine preferințelor și nevoilor individuale.

2.2 Protejarea timpului și spațiului de lectură

În ciuda naturii sociale a tuturor practicilor de lectură, actul de lectură însuși necesită spații și ore protejate, iar școala trebuie să le ofere. Aceasta înseamnă că, așa cum am menționat deja, designul mediului de învățare fizică ar trebui să ia în considerare întotdeauna necesitatea de a oferi spații de lectură bune, proiectarea mediilor virtuale și a instrumentelor ar trebui să fie orientată spre o experiență de utilizare concentrată și netulburată. Proiectarea activităților de învățare și a orarelor ar trebui să ofere intervale de timp speciale pentru lectură.

2.3 Lectura incluzivă: tratarea inegalităților și a cerințelor educaționale speciale (CES)

(a) CES, TIC și Proiectul Living Book

Datorită evoluției TIC, instituțiile, educatorii și școlile dispun de mai multe instrumente pentru a elimina barierele și a asigura o educație incluzivă, accesibilă tuturor elevilor.

Proiectul Living Book intenționează să sporească lectura prin instrumente și metode de lectură îmbunătățite pentru toate tipurile de elevi, inclusiv cei din medii socio-economice dezavantajate, cu dizabilități sau cu alte nevoi educaționale. Mai mult, proiectul presupune că lectura poate și ar trebui să fie o practică care să favorizeze incluziunea socială și personală, la toate nivelurile și în toate situațiile. Acest lucru înseamnă că proiectul Living Book intenționează să funcționeze și în cazul lecturii incluzive.

(b) Informațiile de fond și literatura

Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap (UNCRPD⁹) este unul dintre textele fundamentale în acest context. A fost adoptată în 2006 la Națiunile Unite și de atunci orientează și inspiră politici și reglementări naționale și internaționale. Convenția nu definește în mod explicit handicap, dar prefața Convenției prevede:

Dizabilitatea este un concept în evoluție și dizabilitatea rezultă din interacțiunea dintre persoanele cu deficiențe și barierele de atitudine și de mediu care împiedică participarea deplină și eficientă în societate pe o bază egală cu celelalte.

Urmată de articolul 1 al Convenției care prevede:

Persoanele cu dizabilități includ persoanele care au tulburări fizice, mentale, intelectuale sau senzoriale pe termen lung care, în interacțiune cu diferite bariere, pot împiedica participarea lor deplină și efectivă în societate pe o bază egală cu cea a altora'.

La nivel european, unul dintre observatoarele principale care studiază modul de abordare a nevoilor speciale în sistemele educaționale este Agenția Europeană pentru Nevoi Speciale și Educație Incluzivă, o organizație independentă sprijinită de instituțiile europene (Comisia și Parlamentul). Începând cu anul 2011, aceasta a coordonat țările

⁹ <http://www.cbm.org/United-Nations-CRPD-256097.php>

membre în ceea ce privește abordarea incluziunii de către sistemele educaționale. Una dintre cele mai importante realizări a fost definiția CES.

(c) Terminologie: dezbateră

În recenta dezbateră științifică, percepția trecută a domeniului și a conceptelor sale cheie evoluează. Principalul rezultat al acestui proces este definirea renumită a CES: cerințe educaționale speciale. Este o definiție largă concepută pentru a include diferite condiții ale elevilor de toate vârstele:

- dizabilitati intelectuale,
- dizabilitati fizice,
- dizabilități specifice de învățare (SLD),
- tulburări de dezvoltare,
- dificultăți datorate barierelor socio-economice, culturale sau lingvistice.

Cu toate acestea, activiștii cu dizabilități au criticat termenul "cerințe speciale", deoarece implică faptul că elevii cu dizabilități au cerințe diferite față de elevii fără dizabilități (Oliver, 1996¹⁰). Folosirea acestui termen se concentrează pe persoana care descrie modelul medical al dizabilității (modelele sunt modalități diferite de a percepe dizabilitatea). Acest model ia în considerare problemele și dificultățile cu care se confruntă persoanele cu dizabilități ca urmare a propriei patologii individuale (Barnes et al, 2002); cu alte cuvinte, un elev cu dizabilități este privit ca "un individ cu o problemă". Dimpotrivă, modelul social al dizabilității ia în considerare faptul că barierele socio-economice - educaționale reprezintă cea mai mare parte a problemei și aceste bariere operează în construirea dizabilității. De exemplu, literatura de specialitate a documentat relația dintre etichetarea elevilor ca fiind "cu dizabilități" și fundalul lor socio-economic scăzut (Sleeter, 2010¹¹).

Împotriva acestei perspective depășite, studiile recente intenționează să privească aceste situații dintr-un unghi diferit. În timp ce "handicap" transmite ideea imposibilității de a satisface un standard, "special" implică ideea de a construi planuri educaționale personalizate pentru fiecare elev care prezintă oricare dintre aceste condiții. Cu toate acestea, planurile educaționale personalizate reflectă modelul medical al dizabilității, deoarece pun accentul pe condiția individuală. Ceea ce se subliniază nu este faptul că diversitatea elevilor nu trebuie luată în considerare, ci că aceste condiții trebuie plasate într-un context mai larg, un context în care se recunoaște că toți elevii sunt indivizi diverși; care, după cum s-a menționat deja, descrie modelul social, precum și modelul drepturilor persoanelor cu dizabilități. Trebuie spus că termenul "model al drepturilor omului" nu este adesea folosit în literatură; ceea ce este subliniat de acest termen este

¹⁰ Oliver, M. (1996). *Understanding disability: From theory to practice*. Basingstoke, UK: Macmillan.

¹¹ Sleeter, C. (2010). *Why is there learning disabilities? A critical analysis of the birth of the field in its social context*. *Disability Studies Quarterly*, 30 (2).

relația inseparabilă a modelului social cu UNCRPD și diversitatea ca drept al omului. UNCRPD se bazează în mare măsură pe modelul social, punând accentul pe drepturile persoanelor cu dizabilități pentru participarea egală la toate aspectele vieții, cum ar fi societatea, educația și ocuparea forței de muncă (Harpur, 2012)¹². În cadrul UNCRPD, egalitatea de șanse în aceste domenii nu rezultă din noțiunile de umanitate sau de caritate, ci din drepturile fundamentale ale omului pe care fiecare persoană le are și le poate revendica (Rioux & Carbert, 2003)¹³.

(d) CES și Proiectul Living Book

Proiectul Living Book susține noua perspectivă culturală, socială și științifică privind dizabilitățile și nevoile educaționale speciale. Metodologiile și instrumentele sale (inclusiv platforma) sunt concepute astfel încât să asigure accesul tuturor elevilor și să ofere experiențe de lectură accesibile și incluzive, considerate ca fiind legate de dreptul omului de a învăța și de a se implica în participarea socială și culturală. În plus, abordarea îmbunătățită a lecturii poate fi utilizată pentru a consolida și a îmbogăți căile de învățare personalizate, într-o perspectivă ascendentă, care pentru elevii cu dizabilități nu va pune accentul pe modelul deficitului.

Referindu-se la învățarea și citirea incluzivă, **barierele socio-economice, culturale, fizice, emoționale, de învățare și / sau lingvistice ar trebui luate în considerare pentru a elabora căi de învățare personalizate și a se diferenția în mediile de învățare incluzive.** Cu alte cuvinte, învățarea incluzivă ia în considerare nevoile tuturor elevilor care folosesc diversitatea ca un punct forte și nu ca o slăbiciune. Proiectul se bazează pe această noțiune, punând accent pe diferitele stiluri de învățare și pe nevoile elevilor, în conformitate cu Designul Universal pentru Învățare (UDL - Universal Design for Learning). UDL reprezintă o abordare de învățare care face ca învățarea să fie accesibilă tuturor elevilor, indiferent de mediul lor socio-economic, handicap, sex sau vârstă, concentrându-se pe eliminarea barierelor menționate mai sus. Învățarea UDL este îmbunătățită prin utilizarea diferitelor **strategii de învățare și prin diferențierea conținutului, materialului și mijloacelor de învățare.** Prin urmare, Proiectul Living Book promovează un mod participativ și sporit de practicare a lecturii, combinat cu o atitudine incluzivă. De exemplu:

Contextul socio-economic: în ceea ce privește elevii defavorizați din punct de vedere economic, instrumentele și conținutul produs ar trebui să fie accesibile oricăror dispozitive standard familiare (inclusiv, dacă este posibil, cele mobile) fără a fi nevoie

¹² Harpur, P. (2012). *Embracing the new disability rights paradigm: the importance of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities*, in *Disability & Society*, 27(1), 1-14.

¹³ Rioux, M., & Carbert, A. (2003). *Human rights and disability: The international context*. GLADNET Collection, 316.

de dispozitive ultra-sofisticate sau scumpe de ultimă generație. Dacă este posibil, elevii dezavantajați ar trebui să fie preferați pentru schimburile de elevi, atunci când delegațiile școlare se vizitează reciproc.

În cadrul acestui grup - și, în general, între toți elevii - există diferite stiluri de învățare, cum ar fi vizuale, auditive, kinestezice, precum și o combinație a acestor stiluri de învățare. Literatura actuală despre stilurile de învățare este, de asemenea, legată de elevii cu dizabilități și de literatura despre dreptul la diversitate. Prin urmare, proiectul va ajuta elevii să-și dezvolte abilitățile de literație folosind punctele forte ale elevilor. Utilizarea diferitelor suporturi media și a conținutului vizual și audio, pe lângă cea textuală, face parte din strategia de lectură îmbunătățită și ar trebui organizată astfel încât să îmbunătățească și să nu reducă accesibilitatea conținutului.

Câteva exemple cu privire la modul în care se va viza acest lucru:

Cursanții cu dificultăți vizuale pot beneficia de codificarea culorilor, utilizarea de fonturi de lizibilitate ridicată, de inflexiuni vocale, de vizualizare a informațiilor textuale, de conținut ușor de citit etc. Platforma Living Library va furniza întregul conținut textual folosind un font cu lizibilitate ridicată. Un exemplu (avertizare: fontul EasyReading folosit de exemplu nu este gratuit). În același timp, acesta va include sugestii de accesibilitate pentru accesul la text prin intermediul mai multor strategii de mai sus. Accesibilitatea pentru cursanții cu dificultăți vizuale este, de asemenea, necesară și eficientă pentru cursanții cu **dizabilități auditive**, precum și pentru **cei care învață cu dizabilități specifice de învățare (SLD) și cu dizabilități intelectuale (ID)**.

Dislexia este una dintre cele mai comune SLD, care se referă la dificultăți particulare de citire, ortografie și scriere datorate unor factori diferiți (genetici, ecologici, traumatici).

În mod similar, **elevii cu dizabilități intelectuale** sunt adesea excluși de la practicile de literație în școli, deoarece se consideră că nu au competențe de literație convenționale. Învățarea este îmbunătățită prin utilizarea diferitelor strategii de învățare și prin diferențierea conținutului, materialului, mijloacelor de învățare.

În plus, pot fi utilizate un număr de instrumente și soluții tehnologice pentru a sprijini cursanții cu **dificultăți auditive, inclusiv elevii cu dificultăți vizuale**. Dificultățile vizuale sunt folosite aici ca termen larg pentru a include o gamă largă de dificultăți în percepția vizuală și nu numai la definiția legală a dizabilităților vizuale.

- **Programele TTS** (Text To Speech) sunt sintetizatoare de voce care sunt foarte frecvente pe piața educațională. Ele recunosc orice tip de text scris și îl citesc automat cu voce tare. Acesta este software-ul principal pe care îl folosesc în viața de zi cu zi oamenii orbi.
- **programele VTT** (Voice To Text) recunosc o voce umană și o traduc ca text

- **audiobook-urile** ar putea face parte din conținutul non-textual oferit de platforma Living Book. Dar și mai mult: datorită scopului specific al proiectului (augmentarea experienței de lectură), platforma ar putea oferi posibilitatea de a crea **audiobook-uri și conținut vocal**. Încă o dată, acest lucru ar realiza scopul mai mare al proiectului: augmentarea lecturii într-o perspectivă participativă și inclusivă.

Crearea de audiobook-uri și conținut vocal se aplică elevilor kinestezici (dar ar putea fi, de asemenea, aplicați elevilor cu dificultăți vizuale / auditive).

Luând în considerare aceste aspecte, proiectul poate contribui la educația multiculturală și bilingvă: în cazul țărilor sau școlilor bilingve sau al clasei cu un număr semnificativ de elevi străini, proiectul poate consolida competențele lingvistice prin activități specifice de lectură (îmbunătățită). O modalitate semnificativă de amplificare a experienței de lectură ar putea fi traducerea textelor și implicarea elevilor în studii comparare a limbilor.

Încercarea de a răspunde nevoilor tuturor elevilor prin folosirea unei lecturi îmbunătățite nu este o sarcină ușoară, dar este una fezabilă și de dorit.

2.4 Rolul profesorilor și al părinților

(a) Profesorii

Proiectul Living Book recunoaște rolul esențial al cadrelor didactice în promovarea interesului pentru lectură și le consideră un agent-cheie în promovarea lecturii îmbunătățite. Mai precis, în cadrul metodologiei Living Book, profesorii ar trebui:

- Să contribuie la modelarea politicilor școlare, a investițiilor și a infrastructurilor, astfel încât lectura să fie recunoscută ca o practică esențială de învățare, dobândire de competențe și abilități bune de citire fiind recunoscută ca un obiectiv de învățare cheie și asigurarea unui mediu de învățare prietenos pentru cititor ca prioritate a școlii;
- Mai exact, să se ajute la elaborarea unor politici școlare active privind biblioteca școlară, care ar trebui să fie prezentă, bine organizată și bine gestionată (cu bibliotecarii școlari profesioniști, conform ghidului bibliotecii școlii IFLA), să ofere o gamă largă de conținuturi de cărți și cărți electronice, dar și materiale video și audio, software, acces la Internet și colecții digitale relevante) și servicii (incluzând, dar fără a se limita la, activități de literație a informațiilor, împrumuturi interbibliotecare, împrumuturi digitale ...) să fie conectată la alte biblioteci publice locale;

- Să promoveze activitățile de citire și lectură îmbunătățite și a grupurile de lectură, atât cele de la școală cât și cele prin cooperare locală, națională și internațională între diferite școli și alți agenți și instituții relevante; organizarea și gestionarea acestora cu participarea activă elevilor, așa cum este descris în Ghid;
- Să implice părinții și alte părți interesate în activitățile legate de lectură, ajutându-le să înțeleagă importanța lecturii pentru progresul școlar al elevilor și promovarea lecturii sporite în cadrul comunității școlare generale și, de asemenea, prin organizarea de lecturi deschise și activități ale grupurilor de lectură;
- Să utilizeze strategii "schele" pentru a îmbunătăți progresiv autonomia elevilor în cadrul tuturor activităților legate de lectură.

(b) Părinții

Proiectul Living Book recunoaște rolul esențial al părinților în promovarea interesului pentru lectură și le consideră un agent-cheie în promovarea lecturii îmbunătățite. Mai precis, în cadrul metodologiei Living Book, părinții ar trebui:

- Să citească și să recunoască relevanța citirii pentru promovarea succesului la învățatură al copiilor lor. Singurul și cel mai important factor în construirea interesului de lungă durată pentru lectură în rândul copiilor (și pentru succesul lor la învățatură) este dezvoltarea lor într-o familie în care părinții citesc și le place să citească și unde sunt disponibile cărți. Citirea cu voce tare chiar pentru copii foarte mici este o strategie dovedită de sporire în timp a dragostei lor pentru citit ce se păstrează când copii devin adulți.
- Să respecte întotdeauna interesele de lectură ale copiilor lor, să fie curioși dar să nu judece, să încurajeze copiii să folosească bibliotecile școlare și locale.
- Să ajute la formularea politicilor școlare, a investițiilor și a infrastructurilor, astfel încât lectura să fie recunoscută ca o practică esențială de învățare, dobândirea de competențe și abilități de lectură performante, fiind recunoscută ca un obiectiv de învățare cheie, iar asigurarea unui mediu de învățare prietenos pentru cititor să fie o prioritate pentru școală;
- Mai exact, să ajute la elaborarea unor politici școlare active privind biblioteca școlară, care ar trebui să fie prezentă, bine organizată și bine gestionată (cu bibliotecarii școlari profesioniști, conform ghidului bibliotecii școlii IFLA), să ofere o gamă largă de conținuturi cărți și cărți electronice, dar și materiale video și audio, software, acces la Internet și colecții digitale relevante) și servicii (inclusiv, dar fără a se limita la, activități de literație a informațiilor, împrumuturi

interbibliotecare, împrumuturi digitale ...) să fie conectată la alte biblioteci publice locale.

Părinții pot și trebuie să fie implicați în activități de lectură îmbunătățite și în organizarea grupurilor de lectură; școlile ar trebui să fie percepute de părinți ca un mediu capabil să favorizeze dragostea lor pentru lectură. Multe activități legate de lectură ale școlii și ale bibliotecii școlare (cum ar fi lecturi și prezentări de carte) ar trebui să fie deschise atât elevilor, cât și părinților. Grupurile de lectură care implică părinții ar trebui, de obicei, să fie independente de grupurile de lectură care implică elevi, pentru a asigura libertatea de exprimare a ideilor lor fără a fi condiționate de prezența părinților. Cu toate acestea, dacă circumstanțele permit acest lucru, se pot organiza și grupuri de lectură mixte, profesorii acționând ca facilitatori și ajutând interacțiunea fructuoasă și non-ierarhică dintre elevi și părinți. Grupurile de lectură mixte ar putea fi un instrument pentru a ajuta elevii să facă față evenimentelor stresante, cum ar fi catastrofele naturale sau evenimentele traumatizante.

Mai multe informații specifice privind activitățile și politicile utile pentru creșterea gradului de conștientizare și a participării părinților la activități de lectură îmbunătățite sunt incluse în pachetul de formare pentru părinți elaborat în cadrul proiectului.

Partea a treia - Instrumente

Platforma Living Library este „centrul” proiectului Living Book; este locul în care rezultatele proiectului sunt utilizate și partajate și unde comunitatea de utilizatori poate interacționa. Este disponibil în engleză, estonă, greacă, italiană, portugheză și română. Limba va fi selectată automat, pe baza setărilor browserului utilizatorului, sau utilizatorii pot alege o altă limbă în care să vizualizeze biblioteca.

Una dintre caracteristicile cheie ale platformei Living Library o reprezintă „cărțile” (secțiunile bibliotecii) în care utilizatorii pot partaja media pe care au creat-o sau găsit-o pentru cartea pe care o citesc. În cadrul fiecărei cărți utilizatorii pot încorpora sau posta conținut media de pe orice site web; de exemplu, încorporarea unui videoclip de pe YouTube sau încorporarea unui obiect 3D din Sketchfab. Mass-media ar putea fi o recrearea video a unei scene, o interpretare audio sau o critică a cărții, animarea stop-motion, imagini create de utilizator, inspirate de carte, o animație sau joc codificat Scratch, un model 3D al unui artefact sau scenă din carte sau aproape orice tip de media la care se pot gândi elevii și profesorii!

Colecția de cărți disponibile este diferită pentru fiecare limbă. Acestea se bazează pe sugestiile profesorilor pentru celor mai populare cărți pentru elevii de 9-15 ani din țara respectivă. Profesorii înregistrați în bibliotecă (și elevii înregistrați ca bibliotecari) pot adăuga ușor cărți noi, pentru a extinde biblioteca în continuare.

Fiecare conținut media conține un cod QR unic care poate fi scanat pe ecran pentru a vizualiza suportul de pe un telefon sau tabletă. Codurile QR ar putea fi, de asemenea, tipărite și atașate la o carte reală pentru a crea o carte augmentată!

Platforma Living Library are o comunitate socială, cu numeroase funcții de social media cu care utilizatorii vor fi familiarizați. Utilizatorii pot deveni prieteni, pot crea grupuri de lectură, evenimente de citire, pot posta actualizări, trimite mesaje și multe altele. Utilizatorii vor fi informați în profilul lor atunci când alți utilizatori postează comentarii la conținutul lor și pot urmări oricare dintre titlurile lor de cărți preferate din bibliotecă pentru a vedea ce postează alți utilizatori.

Grupurile de lectură online sunt o caracteristică interesantă și inovatoare a platformei. Profesorii, grupurile sau elevii pot crea un grup de lectură online, unde pot împărtăși idei și gânduri în timp ce citesc o carte, pot organiza întâlniri fizice sau online și pot împărtăși conținuturile media pe care le-au creat.

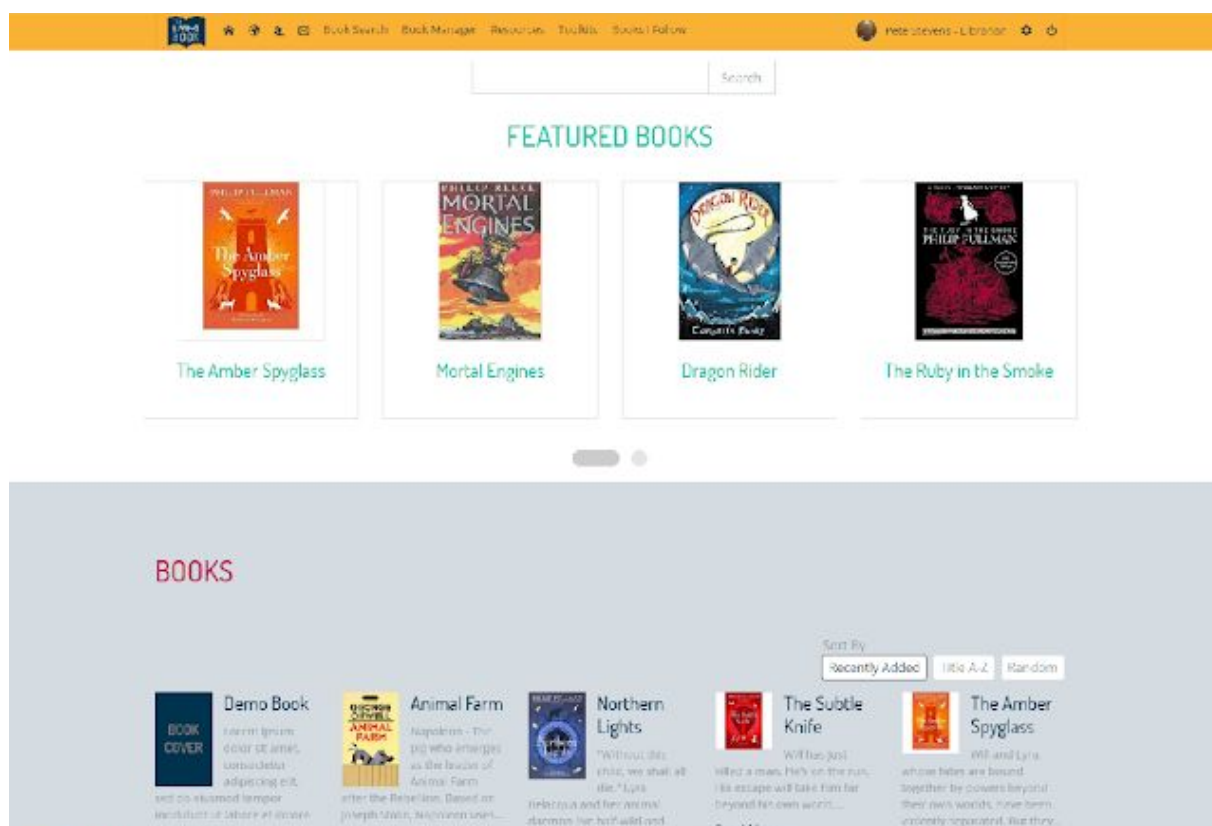
Una dintre caracteristicile care se adresează în mod special profesorilor sunt Planurile de lecții. Profesorii pot vedea planurile de lecții existente create de proiect sau alți profesori pentru a-i inspira. Instrumentul de publicare „Creator plan lecție” permite, de asemenea, tuturor profesorilor care folosesc platforma să creeze și să împărtășească planuri de lecție cu alți educatori.

Pentru a ajuta profesorii și elevii să folosească o varietate de instrumente online și offline, proiectul a realizat o serie de seturi de instrumente. În cadrul fiecărei truse de instrumente, utilizatorii pot citi o descriere a aplicației sau instrumentului, pot găsi link-uri pentru a descărca aplicația sau pentru a utiliza online, pentru a viziona videoclipuri cu instrucțiuni și pentru a citi instrucțiuni despre cum să "capteze" media din aplicație și să o adauge la platforma Living Library.

<http://thelivinglibrary.eu/toolkits>

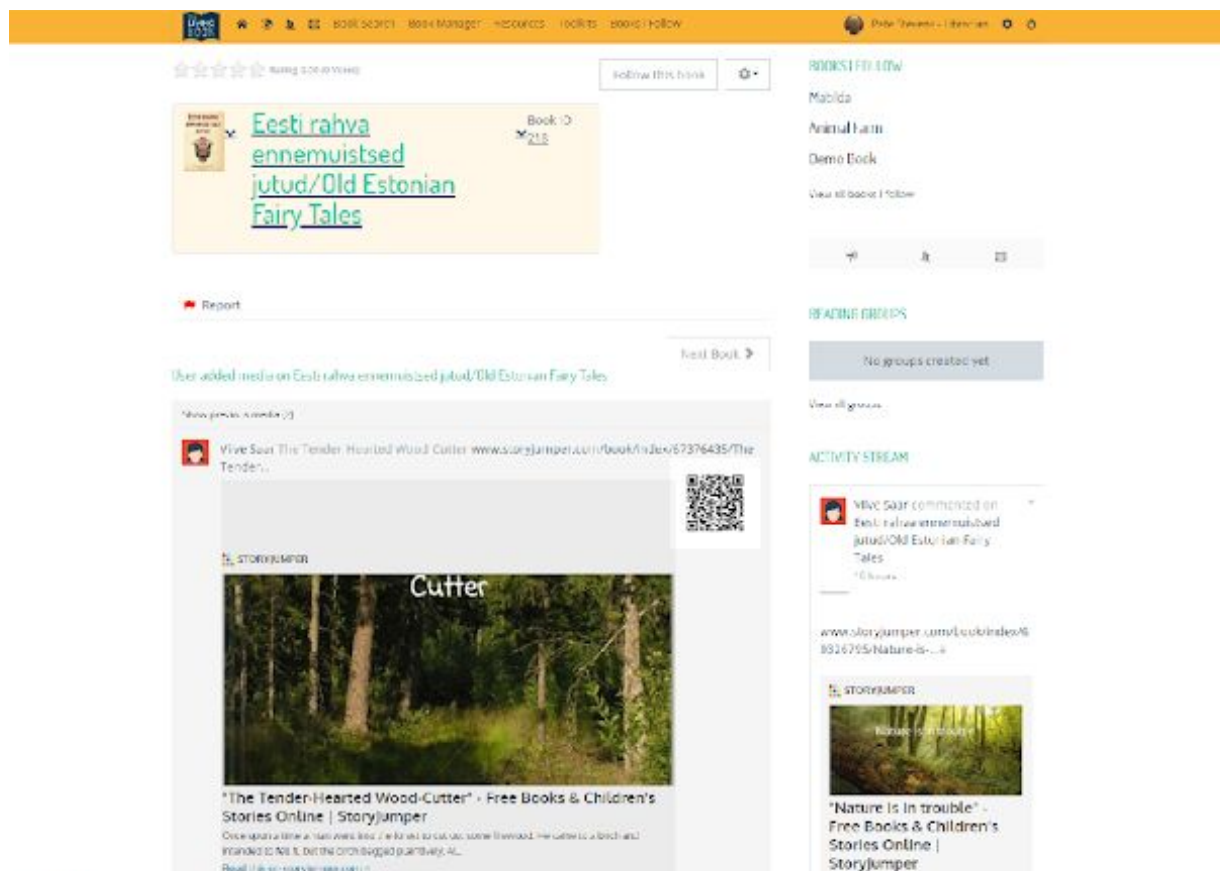
Majoritatea funcțiilor impun utilizatorilor să se înregistreze pentru un cont. Există două tipuri de conturi disponibile - membri și bibliotecari. Conturile bibliotecare sunt destinate în primul rând profesorilor, iar conturile membrilor sunt destinate în primul rând elevilor. Toți utilizatorii au acces la cărți, seturi de instrumente și comunitatea socială și pot adăuga media la bibliotecă. Bibliotecarii au funcționalitatea suplimentară pentru a adăuga cărți noi în bibliotecă, pentru a vizualiza și a crea planuri de lecții și pentru a accesa programele de formare.

Platforma Living Library și toate resursele create pentru proiectul Living Book vor rămâne online și vor fi disponibile pentru profesorii și elevii din întreaga Europă pentru a continua să folosească mulți ani în viitor.

Pagina Acasa a platformei Living Library arată colecția de cărți.

www.thelivinglibrary.eu

Un exemplu al unei cărți care prezintă conținutul media generat de utilizator

Toolkits

Explore over 2 million models in 3D, VR, and AR on your mobile device. Teleport yourself to Rome, hold a beating heart, or walk among dinosaurs. Whether you explore 3D with touch, jump into VR using your favourite motion headset, or use AR to bring models into the real world, let us transport you to new dimensions from the Sketchfab community.

Use Sketchfab to share 3D models you have created or search the database to find models based on the book you are reading. Annotations can be added to the models you upload to highlight important features. The 3D models can be added to the book in The Living Library, you can then print the QR for that 3D model and attach to that part of the physical book, or tools and tutorials on how to create 3D models search the Living Library linkers.

Instructional Videos

Sketchfab Tutorial: Quick Awesome Setup - Part 1
Sketchfab Tutorial: Quick Awesome Setup - Part 2

How do I share my creation to The Living Library?

- Add your 3D model to your account on Sketchfab
- Copy the page URL (link) for your 3D model
- Paste the URL (link) into the media section of the book in The Living Library
- Your 3D model will appear in the media stream of that book
- You can then print the QR code for that model and attach it to the physical book you are reading.

Over 2 million models in 3D, AR & VR direct from your device

Search and discover by subject matter, category, popularity and more

Bring with you of experiences into the real world with AR

Un exemplu de set de instrumente disponibil pentru elevi și profesori
www.thelivinglibrary.eu/toolkits

Partea a patra - Comentarii și Experiențe

Această parte a Ghidului este deschisă comentariilor și experiențelor atât din școlile partenere în proiect cât și altor școli. Contribuții la acest capitol pot fi trimise la info@forumdellibro.it

G. Cristofoli - A. Nardi (Municipality of Vicenza Focus group)

Ol - Linii metodologice Living Book

Obiectivul principal al grupului țintă din Vicenza este să experimenteze citirea augmentată, să exploreze citirea unei cărți, să combine plăcerea lecturii cu plăcerea de a căuta informații pentru a „crește” abilitățile și cunoștințele promovate de lectura în sine cu fotografiile, videoclipuri, filme, pagini selectate, comentarii, interviuri, schimburi, cercetări etc. și cu utilizarea noilor tehnologii (TIC).

Educarea cititorilor trebuie să-i „obișnuiască să se uite la ei înșiși și la lume prin legăturile semnificative pe care cărțile le fac neîncetat, precum hărțile capabile să semnalizeze posibile rute către cei care vor să înțeleagă” (pag. 3 Citind pentru a scrie, Ed. 92. Fabrizio Frasnedi). Și ținând cont de acest aspect, devine strategic ca într-un mediu educativ, formativ și comunicativ, cititorii / tinerii să poată angaja un dialog activ cu orice tip de text.

Prin urmare, citirea augmentată permite cititorilor să descopere, să personalizeze, să îmbogățească, să se extindă, să citească într-un mod diferit, să implice, să aplice TIC realității, să „lucreze” în echipă, să creeze... să se adâncească în cartea în sine și să producă conținut mai bogat ca cititori și scriitori media.

Obiectivul nostru principal este de a implica elevii, de a combina căile de lectură personalizate cu creativitatea digitală și, în această călătorie, vom explora diverse soluții pentru a crește digital experiența elevilor în timp ce citesc o carte. Intenția este de a transforma cartea (fizică sau digitală) într-o „carte vie”: o experiență intensă pentru cititorii tineri care pot participa, transforma și extinde ceea ce citesc, aplicând abilități digitale, colaborând cu semenii lor, dezvoltându-și abilitățile de citit și, în cele din urmă, fiind mai angajat în lectură. Această abordare va fi susținută la școală prin implicarea tuturor profesorilor (grupul țintă), precum și acasă, prin angajamentul părinților.

Iar cel mai important impact asupra cadrelor didactice este o competență mai mare în cultivarea motivației și abilităților de lectură în rândul tinerilor elevi, precum și abilitățile de implicare a părinților în sprijinul utilizării strategiilor de citire. Profesorii au fost instruiți prin seminarii (ateliere) în timpul cărora au fost experimentate planurile, care oferă exemple despre cum să integreze abordarea Living Book în activitățile lor de clasă, astfel încât să definească practic abilitățile „cititorului augmentat”, din perspectiva Ghidul proiectului The Living Book și al curriculum-ului educației pentru lectură experimentat deja în numeroase școli de orice tip și nivel din zona Vicenza.

Workshop-ul desfășurat până acum cu grupul țință din Vicenza a dorit să-i orienteze mai întâi pe profesori prin prezentarea proiectului Living Book și orientările sale, apoi prezentând:

- care sunt grupurile de lectură în rândul elevilor, conduși de profesorii înșiși ca facilitatori, mai degrabă decât ca profesori,
- alegerea cărților de către tinerii cititori,
- noile tehnologii ca extindere și promotor al lecturii în sine într-un context de partajare.

Procesul pe care grupul Vicenza l-a gândit referitor la metodele de efectuare a „lecturii îmbunătățite” cu utilizarea TIC prevede un proces gradual. Această metodă permite profesorilor, puternic motivați și angajați de ani buni în acțiuni de promovare a lecturii, dar care nu folosesc tehnologiile în educația de zi cu zi, să se apropie mai „ușor” de utilizarea lor.

Metodologia „citire îmbunătățită” este dezvoltată conform următoarelor etape:

- ❖ Alegerea subiectului de lectură de către elevi ca motiv unificator pentru formarea grupurilor
- ❖ Alegerea cărții de citit în cadrul grupurilor
- ❖ Primele activități de reflecție și reelaborare a lecturilor, exprimate în formă digitală.

Posibilitatea ca elevii să împărtășească cu colegii de clasă mai întâi alegerea subiectului și cea a cărții este o oportunitate pentru socializare, dar și pentru discuții și educație pentru cetățenie, nu doar digital.

Workshop: 'Plăcerea de a citi la școală în era digitală' (abordarea lecturii augmentate prin utilizarea de materiale digitale specifice).

Primul pas

Tema principală a întâlnirii a fost prezentarea proiectului Living Book, legată de citirea augmentată și noile tehnologii cu ajutorul Ghidului metodologic.

Tehnologiile de comunicare produc o schimbare în natura lecturii și în considerarea sa ca fiind o activitate socială. Prin urmare, întrebarea care a apărut: ce ai făcut pentru a ajuta copiii să crească ca cititori și, în plus, cititori experți?

Obiectivul proiectului a fost ilustrat: furnizarea de strategii și instrumente on-line care ajută la lărgirea experienței de lectură, permițând conectarea cărții citite, pe hârtie sau digitală, cu conținut produs (individual sau în colaborare) sau descoperit online. La bază se află ideea că, pentru generația tânără, ecosistemul digital constituie un mediu familiar și stimulant pentru interacțiunea multimodală cu informația.

Beneficiarii proiectului sunt toate tipurile de elevi, inclusiv cei aflați în contexte socio-economice defavorizate sau cu nevoi sau condiții speciale.

Municipalitatea din Vicenza oferă în POFT un design legat de formarea grupurilor de lectură, care sunt o componentă cheie a strategiei proiectului The Living Book, pentru lectură augmentată și socială și care poate fi organizată sub diferite forme cu activități off-line, mixte sau online.

Prin urmare, răspunsul pe care grupul țină dorește să-l experimenteze este cel al unei mai bune integrări în practica lecturii a instrumentelor digitale, producerea și utilizarea conținutului de informații digitale ca o posibilă cheie - deși nu este cu siguranță singura posibilă - pentru a încuraja creșterea motivației și interesului pentru lectură, pentru implicarea activă a cititorului. Experimentarea, așa cum sugerează Ghidul, este, în primul rând, împărtășirea lecturii prin grupuri de lectură care decid cum, când, ce să citească, folosind TIC atât în faza de "pre-lectură" (formarea grupului, alegerea cărții), în timpul lecturii (jurnal, hărți etc ...) dar și, în cele din urmă, în "post-lectură", cu produse reale de lectură augmentată.

Al doilea pas

Biblioteca digitală a școlii a fost identificată ca fiind locul ideal pentru crearea "Cărții vii". Grupul țintă a fost format din numeroși profesori care au participat la acțiunea 24 Banking PNDS - Biblioteci inovatoare, considerând că prin conjugarea dintre lectură și TIC educația și școala au de câștigat. În această perspectivă, a venit decizia de a dedica cel de-al doilea pas CERCETĂRII BIBLIOGRAFICE, cu accent pe metodologia de cercetare din catalogul RBS (Rețeaua bibliotecară Vicentină) și în catalogul Bibliotecii Civice Vicenza, cu sprijinul unor experți. Acest mod a urmărit să conducă la o autonomie metodologică deplină, atât pentru profesori, cât și pentru elevi, care știu puțin despre instrumente de cercetare valoroase precum:

- selectarea de materiale relevante și semnificative,
- pregătirea unei bibliografii / sitografii,
- construirea unei hărți conceptuale care să țină seama de materialele alese.

Fazele unei cercetări de catalog au fost ilustrate: căutare simplă (autor, titlu, editor) căutare avansată (pe subiect, cuvinte cheie, vârstă, ediție, limbă ...). De asemenea, a fost prezentată platforma online digital Media Library (MLOL).

Alegerea temei

Activitatea s-a desfășurat în biblioteca școlii sau în clasă, chiar dacă, în caz de dificultate, s-a desfășurat și acasă. În acest caz, aspectul socializării în prezență a fost mai puțin relevant, dar caracterul curiozității și al descoperirii interesului a rămas. Pașii:

- Invităm clasa la o brainstorming, realizat de exemplu, prin utilizarea instrumentului Web Padlet¹⁴: o aplicație web, un panou publicitar virtual (sau perete) care permite să publicați și să partajați conținut multimedia. Concret în proiectul Living Book, în această fază de realizare, Padlet s-a pretat bine colectării rezultatelor de brainstorming legate de alegerea temei, deoarece este ușor de utilizat, accesibil și de către telefoanele mobile și fără obligația elevilor de înregistrare. Profesorul deschide un nou Padlet și îl pune la dispoziția elevilor care își pot exprima propriul interes pentru una dintre temele de lectură propuse sau pot propune altele noi. Toate acestea se pot face folosind o structură Padlet aleatorie sau comandată doar pentru aceste subiecte. În ultimul caz, analiza preferințelor, identificarea și constituirea grupurilor de lectură pentru o anume tematică este mult mai simplă.
 - În primul caz, Padletul va fi deja organizat pe subiecte și fiecare elev își va exprima alegerea prin introducerea unui post în coloana corespunzătoare temei alese.
 - În al doilea caz, subiectele incluse de către elevi vor trebui analizate de către clasă, clasificate în categorii (același subiect poate fi exprimat de elevi diferiți, cu metode și terminologie diferite), corespunzând genurilor

¹⁴ <https://padlet.com/>

literare. Activitatea este mai dinamică pentru elevi și capătă mai mult sensul unei brainstorming, contrar a ceea ce se întâmplă în primul caz în care se conectează mai mult ca o alegere, aproape un vot al temei.

- Pentru a facilita găsirea informațiilor relevante pentru subiectul lor, Padlet poate fi folosit în continuare. În acest caz, acționează ca un agregator de resurse, cu link-uri către cele mai acreditate site-uri web de literatură pentru copii, pe care le pun profesorii să fie disponibil într-un forum special, pentru a le putea explora și cunoaște (am menționat unele dintre ele: biblioragazzi, fuorilegge, Sala Borsa library, www.liberweb.it, site-urile celor mai interesante edituri ...). Acest lucru oferă, de asemenea, avantajul de a permite copiilor înșiși să pună la dispoziție noi link-uri către site-uri care nu sunt deja propuse sau către cărți de interes propriu.
- Profesorii au fost apoi sfătuiți să utilizeze **Tricider**¹⁵, care permite să creeze discuții în care să compare ideile unui grup dintr-o anumită carte, pentru a începe un sondaj. În acest fel, fiecare elev propune o carte și motivează alegerea posibilă. Votarea fiecărui membru va permite alegerea. Propunerile de lectură ale elevilor, discuțiile și comparațiile pot fi, de asemenea, realizate online prin intermediul aplicației web Tricider, un instrument excelent, întrucât nu este un simplu vot, ci elevilor li se cere să comenteze și să argumenteze atât propunerile făcute, cât și motivele votului, depășind invazia epidemică a „Like”-urilor. Interacțiunea prin instrumentul online indicat permite fiecărui elev să își exprime opiniile și să-și susțină abilitățile și eficacitatea, această metodă ducând la o mai mare reflecție.

Din diferitele discuții din cadrul grupurilor și din evaluările exprimate, fiecare grup a ales cartea pe care să o citească.

Grupul de lectură: cum să-l creezi și să-l faci să dureze

Organizarea grupurilor de lectură a fost propusă profesorilor ca o cale de citire „îmbunătățită”, prin utilizarea unor instrumente digitale specifice și a inclus mai multe faze:

- instruirea grupurilor de lectură;
- brainstorming cu Padlet pentru a permite elevilor să aleagă subiecte de care sunt interesați;
- căutare de cărți pe teme selectate (căutare de catalog în bibliotecă, utilizarea catalogului de rețele RBS și a rețelei de biblioteci civice RBV, site-uri dedicate), consultarea cărților selectate în locurile desemnate, inclusiv librăriile.

¹⁵ <https://www.tricider.com>

Pentru a sublinia importanța grupului de lectură: grupul de lectură este un grup de cititori care decid să împărtășească propria lectură, privată, a aceleiași cărți. Grupul oferă o oportunitate și un loc de întâlnire pentru adolescenții cărora le place să citească sau care doresc să se apropie de lectură prin raportarea de la egal la egal. În cele din urmă, școala dedică timp lecturii și, pentru grupul țintă, aceasta este o realizare importantă în beneficiul lecturii. Cititorii vor putea alege dintre multe propuneri și activități prezentate, legate de carte în sine - modul în care este realizată cartea, cartea de identitate a cărții etc.

Cum să augmentăm lectura cu TIC

Grupul țintă de la Vicenza a experimentat o lectură augmentată nu numai prin partajare - considerată un pas foarte semnificativ și inovativ - ci și prin combinarea lecturii și a noilor tehnologii, pentru a consolida atât citirea, cât și abilitățile digitale.

Există multe instrumente care permit, deși în forme foarte diferite, să însoțească și să extindă timpul lecturii prin stabilirea de legături și transformarea „cititului clasic” într-o „citire dincolo de text” sau într-o formă mai complexă de „lectură augmentată”.

În această primă fază a proiectului, alegerea a fost să se propună instrumente simple care să permită, de exemplu:

- aprofundarea lecturii prin construcția de cronologie pentru a evidenția succesiunea evenimentelor din narațiune;
- citirea unei hărți a locurilor;
- adăugarea alte resurse multimedia, cum ar fi imagini, muzică și videoclipuri la lectură;
- recompunerea povestirii și crearea de noi conținuturi prin instrumente digitale de povestire. În ceea ce privește povestirea digitală, ne referim în special la software-ul Didapages.

Acest lucru face posibilă îmbunătățirea, pe de o parte, a abilităților digitale ale elevilor, perfecționarea abilităților în căutările pe web, dar, în același timp, îmbunătățirea abilităților de lectură și re-elaborare personală pentru a înțelege faptele, personajele, locurile și caracteristicile acestora.

Alături de instrumente care pot fi utilizate direct online, sunt de asemenea propuse instrumente care pot fi utilizate la nivel local, o alegere care uneori este necesară pentru a compensa dificultățile de conectare care pot apărea în unele școli.

Link-uri către aplicațiile propuse

Padlet: aplicație web, tabla de buletin sau perete virtual, agregator de resurse care vă permite să publicați și să partajați conținut multimedia.

<https://padlet.com/>

Tricider: aplicație web gratuită care permite crearea de sondaje cu posibilitatea de a implica elevii în procesul decizional de alegere a cărții. Elevii pot formula propuneri motivate pentru lecturi, pot discuta și vota propunerile făcute de colegii de clasă.

tricider

+ Create new tricision

Proposta di fantasy

Area in cui discutere la proposta di lettura di libri fantasy

time is up

[Complete tricision](#) | [change deadline](#)

Share and Invite

Subscribe to updates

Ideas

Un libro che di solito piace molto
è Harry Potter
by Anna Nardi

Pros and cons

- + Mi piace perchè non è solo un fantasy, ma anche un romanzo di formazione.
by Giancarla 3
- Bello, ma l'ho già letto!
by Francesca
- + molto bello
by Gullo
- Preferisco la fantascienza
- Ma no a me non interessa
by Paola
- + La scuola è uno dei temi che ho sempre desiderato affrontare, 'in termini' fantasy e qui è mirabi... [more](#)
by Loredana
- troppo lungo
- + bellissimo!

Votes

6
Vote

Gullo, Alessia
and 3 more

Add argument

Berlin
by Alessiafrigo

- + Bello bello, Berlin mi interessa molto
by Paola 1

Add argument

2
Vote

Mena
Paola

Propongo questo perché Fabio Geda è un autore strepitoso!

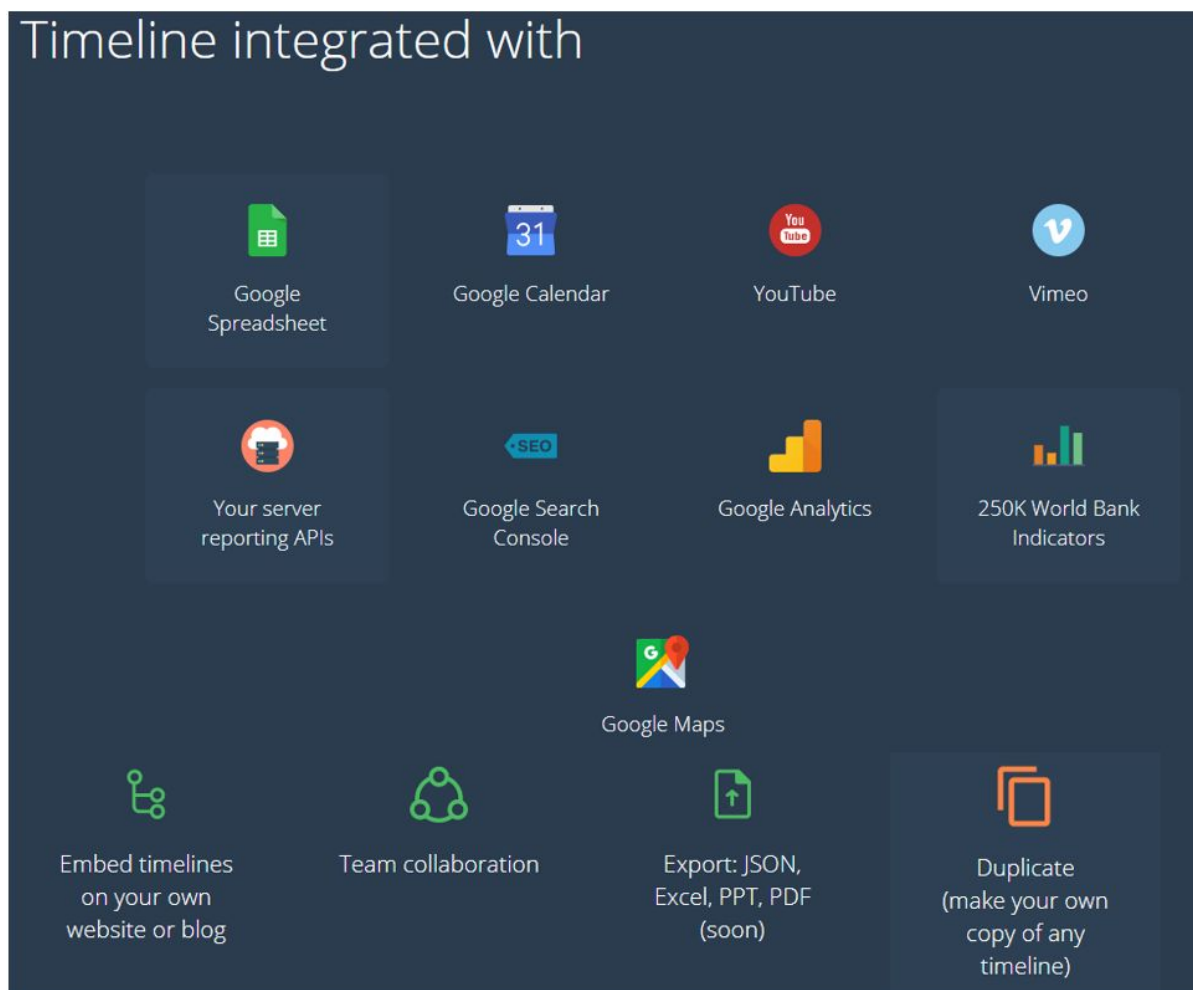
<https://www.tricider.com>

Câteva instrumente pentru crearea de calendare /timelines:

Sutori: aplicație web care permite crearea de cronologie multimedia și interactivă. Este posibil să introduceți text, imagini, audio și video și, de asemenea, teste.

<https://www.sutori.com>

Time Graphics: aplicație web pentru crearea cronologiei care permite adăugarea de elemente multimedia. Aplicația poate fi integrată cu Google Maps și Google Calendar. Cronologia produsă poate fi partajată cu social media sau încorporată într-o pagină web. Disponibil în mai multe limbi.

<https://time.graphics/>

TimeMapper: aplicație care vă permite să generați o hartă cu cronologie pornind de la datele (descrierea punctului, datei, etc.) incluse într-o foaie de calcul Google.

<http://timemapper.okfnlabs.org>

FEEDBACK -ul grupului țintă

În prima fază de lucru propusă grupului de profesori, au apărut observații interesante și constructive. În primul rând, cadrele didactice au solicitat ca propunerea proiectului să

fie orientată de la o vârstă fragedă până la nivel gimnazial și, pentru unele clase, să fie promovată chiar și în limba maternă.

Grupul de profesori a considerat că este interesant să utilizeze motoarele de căutare pentru cercetări bibliografice, să consulte catalogul Bibliotecii Civice, prin înscrierea elevilor înșiși, folosind și Rețeaua de bibliotecă a școlilor vicentine, exploatând astfel legătura dintre școli, biblioteci și municipalitățile din Vicenza și provincia sa. Aici biblioteca școlară devine un loc de întâlnire pentru dezvoltare: informație, comunicare, creativitate și spirit critic.

S-a apreciat că pentru a face biblioteca școlii un loc de acces ușor la documentație pentru toate clasele este util ca materialul să fie disponibil cu ușurință, pentru oricine dorește să-l consulte.

În acest moment, au apărut dificultăți în rândul profesorilor precum și efectele lipsei de bune practici în consultarea și utilizarea catalogului bibliotecilor civice.

Adesea în școlile noastre, și în special în bibliotecile școlare, multe cărți sunt achiziționate, iar profesorii nu sunt întotdeauna sfătuiți să folosească catalogul pentru tineri, întrucât nu sunt obișnuiți să lase elevii să se descurce în acest sens. Este mai ușor să se furnizeze în sine o bibliografie pre-selectată, fără a lua în considerare faptul că acest pasaj este important pentru lectură și subliniază lipsa competenței civice.

Sugestiile privind utilizarea aplicațiilor pentru augmentarea lecturii au fost foarte apreciate de profesori, deoarece au recunoscut că au avut deseori dificultăți în promovarea activităților după citirea unei cărți.

Grupurile de lectură, în general, sunt propuse de bibliotecile civice, niciodată în școli, cel puțin în Vicenza, astfel încât profesorii au găsit feedback pozitiv în punerea lor în practică la clasă, primind ecouri pozitive din partea elevilor invitați să discute. Tutoriale proprii pentru utilizarea aplicației au constituit un ghid util și răspândit pentru a-i însoți pe profesori în această practică și a-i invita să încerce activități și pentru ei noi.

Materialele furnizate în timpul intervențiilor de formare (prezentări, tutoriale, ...) au fost distribuite tuturor profesorilor implicați în proiect prin intermediul instrumentului Google Drive accesibil cu un cont specific livingbook.vi@gmail.com. Acest lucru permite să se ofere sprijin constant profesorilor care îl solicită și să aibă, de asemenea, un feedback constant asupra evoluției activităților din diferite clase.

The survey

Questionario Lettura Living Book

*Campo obbligatorio

Tipologia scuola *

Scegli ▼

Istituto

Istituto comprensivo, istituto secondario, ...

Scegli ▼

Nome Plesso (scuola) *

Scegli ▼

Sondajul a fost realizat cu instrumentul Google Form. Profesorii au aplicat sondajul elevilor. Toate datele converg spre aceeași foaie de calcul, pentru a avea o imagine de ansamblu asupra răspunsurilor tuturor școlilor. De asemenea, expertul a avut grijă să extragă datele referitoare la fiecare clasă pentru a le transmite profesorilor respectivi, astfel încât aceștia să poată obține informații utile despre metodele și preferințele de lectură ale elevilor lor.

Mai mult, expertul a procesat datele generale și le-a pun la dispoziția întregului grup de lucru. Fișierul cu rezultatele complete ale sondajului este disponibil on-line.